

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА на тему:

Оцінювання фінансової стійкості банку як індикатор його конкурентоспроможності

Студента 2 курсу бм групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Лахман
Олени
Миколаївни

Науковий керівник
д-р. екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	6
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ	13
2.1. Аналіз фінансової стійкості банку	13
2.2. Вплив фінансової стійкості банку на його конкурентоспроможність	19
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА БАНКУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ	26
3.1. Удосконалення методики оцінювання фінансової стійкості банку	26
3.2. Вектори підвищення фінансової стійкості банку як індикатор зміцнення його конкурентоспроможності	34
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції, які спостерігаються на фінансовому ринку країни, у тому числі й у банківській сфері, свідчать, що основне завдання банків полягає в забезпеченні конкурентоспроможності та одночасному підтриманні їх фінансової стійкості. Адже лише фінансово стійкий банк може при будь-яких зовнішніх та внутрішніх ризиках здатний своєчасно та в повному обсязі зобов'язань забезпечити виконання, гарантувати повернення залучених коштів фізичних та юридичних осіб.

Дослідженням теоретичних положень фінансової стійкості банків, її оцінки та напрямків забезпечення займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема В. В. Вітлінський, О. Д. Заруба, Ю. С. Масленченков, В. П. Пантелєєв, П. Роуз, Дж. Сінкі, Н. М. Шелудько, С. П. Халява та інші. Однак залишаються дискусійними питаннями формування єдиного теоретичного підходу до визначення поняття «фінансова стійкість банку», ототожнення його з такими поняттями як платоспроможність, рентабельність та ефективність діяльності банку, методи оцінки та забезпечення фінансової стійкості банку. Це обумовило актуальність даного дослідження, визначило його мету та завдання.

Метою роботи є обґрунтування науково-теоретичних положень оцінювання та забезпечення фінансової стійкості банку, а також окреслення практичних засад щодо її впливу на його конкурентоспроможність.

Основними завданнями даного дослідження є наступні:

- розглянути теоретичні положення оцінювання фінансової стійкості банку в контексті зміцнення його конкурентоспроможності;
- проаналізувати фінансову стійкість досліджуваного банку;
- виявити вплив фінансової стійкості банку на його конкурентоспроможність;
- обґрунтувати напрямки удосконалення методики оцінювання фінансової стійкості банку;

– окреслити вектори підвищення фінансової стійкості банку та зміцнення його конкурентоспроможності.

Об’єктом роботи є процес оцінювання фінансової стійкості банку.

Предметом дослідження є сукупність методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості банку та визначення її впливу на його конкурентоспроможність.

Методи дослідження. Для розгляду та оцінки фінансової стійкості банку використовувалися як загальні, так і специфічні методи дослідження. Серед загальних методів варто виокремити наступні: дедукції та індукції – при визначенні значення терміну «фінансова стійкість банку»; аналізу і синтезу – при оцінюванні впливу фінансової стійкості банку на його конкурентоспроможність, узагальнення – для підсумування досліджень. У роботі також використовувалися спеціальні методи дослідження такі як графічний, метод порівняння, статистичний та системний методи, а також економіко-математичний – при розрахунку показників фінансової стійкості банку.

Інформаційною базою є наукові праці вчених з обраної теми дослідження, монографії, статті, тези, нормативно-правові акти, які прямо або опосередковано окреслюють питання з дослідження фінансової стійкості банку, а також річні звіти банків, на основі яких проводилася діагностика їх оцінки.

Практичне значення одержаних результатів. Результати оцінювання стану фінансової стійкості банку та напрямки її підвищення з метою підтримки конкурентоспроможності на фінансовому ринку можуть бути використані не лише для досліджуваного банку, а й для інших банків установ.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Оцінка фінансової стійкості банку як індикатора його конкурентоспроможності було опубліковано в статті «Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банку» // Управління діяльністю фінансових установ: зміни стереотипів : збірка наукових статей студентів – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2019. – С. 137-143.

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 42 сторінок. В роботі представлено 10 таблиць, 8 рисунків, 21 додатків та використано 57 наукових джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Фінансова стійкість будь-якого банку в сучасних умовах розвитку відіграє важливу роль не лише при здійсненні планування його роботи, але й в становленні її конкурентоспроможності на банківському ринку країни. Тому фінансова стійкість є головною умовою функціонування банку та передумовою проведення його активної діяльності.

За визначенням Національного банку України фінансова стійкість банку визначає такий стан банківської установи, за якого фінансові потоки є збалансованими, при цьому є в наявності достатня кількість коштів для підтримки його ліквідності та платоспроможності, а його діяльність має високі показники рентабельності [10]. Фінансова стійкість банку поділяється на такі три види:

1. нормальна фінансова стійкість банку, яка оцінюється стабільною роботою, повного фінансового забезпечення своїх зобов'язань та стабільною рентабельністю;
2. за нестійкого фінансового стану спостерігається затримка затримкою платежів, неможливістю своєчасно погасити свої зобов'язання та фіксується низький рівень рентабельності;
3. кризовий фінансовий стан – оцінюється наявністю простроченої заборгованості та регулярними неплатежами, що призводить до неспроможності банківської установи здійснювати свою поточну роботу та виконувати свої зобов'язання, що в кінцевому підсумку призводить до банкрутства [10].

Питаннями визначення сутності поняття «фінансова стійкість банку»

займалося багато вчених, узагальнення яких наведено у дод. А.

На основі розглянутих визначень вчених можемо сформулювати власне твердження відносно даної економічної категорії, а саме фінансова стійкість банку – це такий стан банку, за якого він може вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями, тобто є платоспроможним, в будь-яких час може перевести свої активи в грошові еквіваленти, тобто бути ліквідним та має значний рівень регулятивного капіталу, який може бути використаний при несприятливих умовах, при цьому банк залишається конкурентоспроможним та рентабельним.

Як і на будь-яке економічне явище на фінансову стійкість банку має вплив різних чинників. Погляди вчених класифікацію факторів, які здійснюють вплив на фінансову стійкість банку розглянемо в дод. Б. При цьому більшість науковців поділяють фактори, які впливають на фінансову стійкість банку на внутрішні та зовнішні. На основі праць М. Бобрика, О. Іващука та Л. Ганцевої розглянемо класифікацію факторів, які мають безпосередній вплив на фінансову стійкість банку (дод. В).

Проводячи аналіз досліджуваних класифікацій доцільно зазначити, що відбувається зміщення кордонів між визначеними групами чинників, а в деяких випадках і їх дублювання. Це пояснюється тим фактори, які мають суттєвий вплив на фінансову стійкість банку та банківської системи в цілому можна включити до загальнодержавних чинників. Їх відмінність полягає в тому, що вони ускладнюють загальне розуміння цих чинників як окремих складових та обґрунтування їх впливу на збалансовану діяльність банків.

Класифікацію факторів, які мають вплив на фінансову стійкість банку представлено на рис. 1.1.

Розглянуті фактори є загальними для всіх банків і мають значний вплив на їх фінансову стійкість. Тому при визначенні шляхів підвищення фінансової стійкості банків потрібно враховувати всі фактори в комплексі.

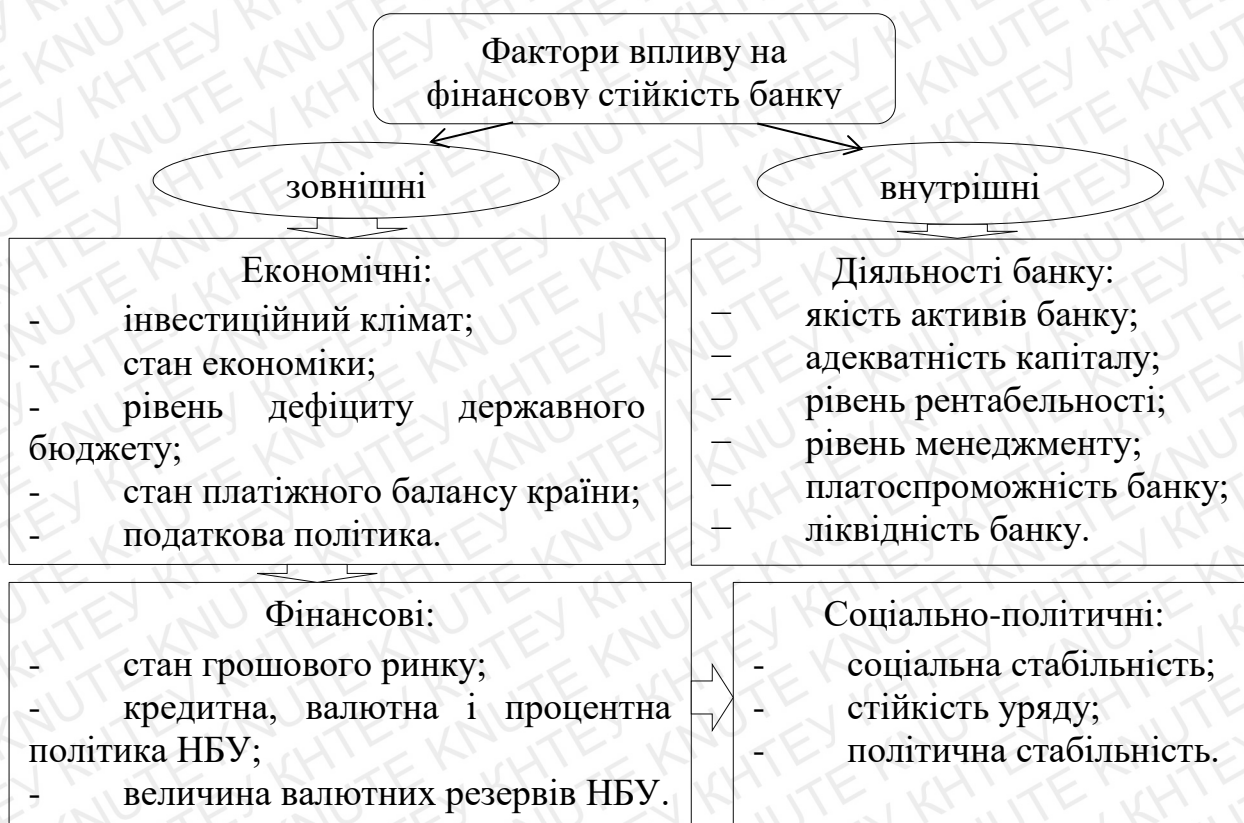

Рис. 1.1. Класифікація основних факторів, які впливають на фінансову стійкість банку*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [11].

Крім цього варто зазначити, що в період фінансових чи соціально-економічних криз важливою метою в регулюванні банківської сфери є забезпечення фінансової надійності та стабільності банків в контексті їх конкурентоспроможності. Тому в зв'язку з цим центральний банк країни має проводити постійний аналіз фінансової стійкості.

Розглянемо кожен із наведених факторів більш детально. Інвестиційний клімат, який належить до економічних факторів впливу на фінансову стійкість банку, забезпечує дотримання оптимального співвідношення відсотків за депозитами та вкладеннями, послаблює вплив інфляції, а також дозволяє скоротити заборгованість та подальшого зростання споживчого попиту населення. Щодо стану економіки, зазначимо, що саме від нього залежить рівень захищеності банків та ступінь вчасного реагування на економічні коливання в країні. Від стану платіжного балансу

безпосередньо залежить економічний стан в країні, а від рівня дефіциту державного бюджету – застосовується для макроекономічного регулювання роботи банку та прогнозування з метою забезпечення ефективної їх роботи. Завдяки податковій політиці можливо оптимально поєднати інтереси державних органів з банківським сектором, оскільки вона дозволяє створити соціальну справедливість та економічну ефективність всіх учасників фінансового ринку.

Відносно фінансових факторів зазначимо, що стан грошового ринку дає можливість здійснити аналіз процесу накопичення, подальшого обороту, розподілу та перерозподілу грошового капіталу в країні; кредитна політика в основному дозволяє підтримувати стабільність вартість національних грошей із подальшим зниженням рівня інфляції та закріпленням обмінного курсу; валютна політика впливає на макроекономічну стабільність, рівень довіри до банківської системи, платіжний баланс, врегулювання відносин між експортерами та імпортерами; процентна політика забезпечує управління банківською системою, а величина валютних резервів НБУ – економічну стабільність та самостійність діючих банків.

Щодо внутрішніх факторів, а саме якості активів банків відзначимо те, що вона оцінюється можливістю швидкого їх перетворення у грошову форму. Адекватність капіталу відображає рівень надійності банку та ризику його діяльності, рівень рентабельності – резерви для наступного підвищення ефективності роботи банку, рівень менеджменту – шляхи отримання оптимального рівня прибутку та мінімізації ризиків, платоспроможність банку – достатність власних фінансових ресурсів для погашення поточних та довгострокових зобов'язань, ліквідність – вчасно забезпечити виконання всіх своїх боргових зобов'язань у визначені терміни.

Соціально-політичні фактори, які мають вплив на фінансову стійкість банку характеризуються соціальною стабільністю (оцінюється ступенем гармонізації взаємовідносин між банками та державою), стійкістю уряду, що

забезпечує стабільну роботу всіх банків та політичною стабільністю, яка передбачає затвердження оптимальних політичних рішень, щодо ефективної діяльності банків.

Всі діючі банки України здійснюють фінансовий аналіз своєї роботи на основі затверджених вимог «Інструкції про порядок регулювання та аналізу діяльності банків України», затвердженою постановою Національного банку України №368 від 28.08.2001 року із змінами та доповненнями [3]. Відповідно до наведеного документа встановлюються економічні нормативи, які регулюють роботу банків, порядок їх обчислення та нормативні значення, що є обов'язковими для дотримання всіма банківськими установами.

У відповідності до Закону України «Про банки і банківську діяльність» Національний банк України затвердив для всіх банків економічні нормативи [1]. Це дозволяє забезпечити фінансову надійність банків та захищати інтереси клієнтів. Крім цього доцільно доповнити наведені нормативи оціночними показниками фінансової стійкості, які викладені у дод. Г.

Отже, на основі розглянутих поглядів вчених відносно аналізу оціночних показників фінансової стійкості банків та затверджених нормативів Національним банком України можемо зробити висновок, що роботу банку варто все ж оцінити як на основі затверджених нормативів, так і оціночних показників.

Оскільки Національний банк України намагався адаптувати систему розрахунку індикаторів фінансової стійкості за методикою Міжнародного валютного фонду, яка налічує близько 40 показників у вітчизняній практиці використовуються лише 12 основних та 12 рекомендованих показників, які наведемо в дод. Д [2].

Відповідно до Положення про здійснення оцінки стійкості банків та банківської системи України [2] починаючи з 2018 року здійснюється в такі етапи (дод. Е). Варто зазначити, що крім наведених індикаторів фінансової стійкості з 2003 року Національний банк України додатково запровадив

систему стрес-тестування вітчизняних банків. Так, у 2019 році банки пройшли стрес-тестування за такими сценаріями:

1. Базовим, основа якого будується на публічному прогнозуванні Національного банку України, лише з виключенням прогнозу по обмінному курсу.
2. Несприятливим макроекономічним сценарієм, який побудований на припущеннях щодо зміни макроекономічних показників, зміна яких призводить до підвищення ринкового та кредитного ризиків. Застосування для нього показників макроекономічного характеру не є альтернативним прогнозом Національного банку України. Здебільшого вони є лише припущеннями у відповідності з міжнародними практиками, які, можуть сформувати жорсткий сценарій, що дозволить оцінити потенційні витрати банківських установ через накопичених ризиків [16].

Взагалі фінансову стійкість банків можна оцінити за допомогою різних моделей, які враховують комплекс показників, на основі яких роблять висновок про можливості та можливі загрози банківської установи. Так, виокремлюють наступні моделі оцінки фінансової стійкості банку:

1. Оцінка рейтинговим способом – комплексно характеризує роботу банку та здійснюється по активних і пасивних операціях. Найбільш поширена американська рейтингова система CAMELSO, вона включає аналіз достатності капіталу (C), якості активів (A), менеджменту (M), надходжень (E), ліквідності (L), чутливості до ринкового ризику (S) та операційний ризик (O).
2. Індексна (коефіцієнтна) модель оцінки фінансової стійкості банку – побудована на розрахунку фінансових показників, які впливають на фінансову стійкість банку. Прикладом такої моделі є BaKred System (BAKIS), яка проводить оцінку фінансового стану банку, виявляє зміни у динаміці ринкового, кредитного та ризику ліквідності.

3. Модель оцінки фінансової стійкості з використанням математично-статистичних методів, а саме застосування дискримінантного аналізу, факторного аналізу та нелінійного оцінювання.

4. Регресійна модель – визначає певну сукупність банків, розраховує значення факторних показників у кожному банку та середніх за сукупністю.

5. Номерна система – передбачає обчислення сукупності значень обсягових та інших показників фінансового стану банків і присвоєння всім банкам певного місця в рейтингу за кожним з оцінюваних показників

6. Модель розрахунку синтетичного коефіцієнта – в результаті використання одержують розрахункове значення синтетичного коефіцієнта, який і є відображенням позиції банку.

7. Стрес-тестування – базується на прогнозуванні ризиків, виникнення яких можливе у процесі роботи банку.

8. Макро- та мікропруденційний аналіз – на основі якого оцінюються зовнішні та внутрішні ризики банку для уникнення їх появи в майбутньому.

Значна кількість праць вітчизняних і зарубіжних науковців присвячено дослідженні темі оцінки фінансової стійкості банків (дод. Д). До того ж широко банками використовується коефіцієнтний метод розрахунку фінансової стійкості, в основі якого лежить капітал банку, в контексті їх конкурентоспроможності, який більш детально розглянутий в дод. Ж. Більш загальну оцінку фінансової стійкості на основі інших показників наведемо далі.

Отже, фінансова стійкість банку як драйвер конкурентоспроможності показує такий стан фінансових активів та зобов'язань, за якого банк може шляхом ефективного використання грошових коштів забезпечити безперервний процес здійснення своєї економічної діяльності.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

2.1. Аналіз фінансової стійкості банку

В основу оцінки фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» варто використати методику Ф. Ф. Бутинця, також досить інформативне дослідження оцінки фінансової стійкості банку здійснено Лисенком О. О., Примосткою Л. О. та Коваленко В.В. [21, 44]. Крім цього варто взяти до уваги порядок розрахунку рекомендованих показників Національного банку України. Тому будемо проводити аналіз показників оцінки капіталу, активів, доходності, ліквідності та ризику.

Спочатку оцінимо капітал АТ КБ «ПриватБанк» за останні 5 років. Вихідні та розрахункові дані для розрахунку достатності та якості капіталу наведемо в дод. II. Розраховані дані відобразимо на рис. 2.1.

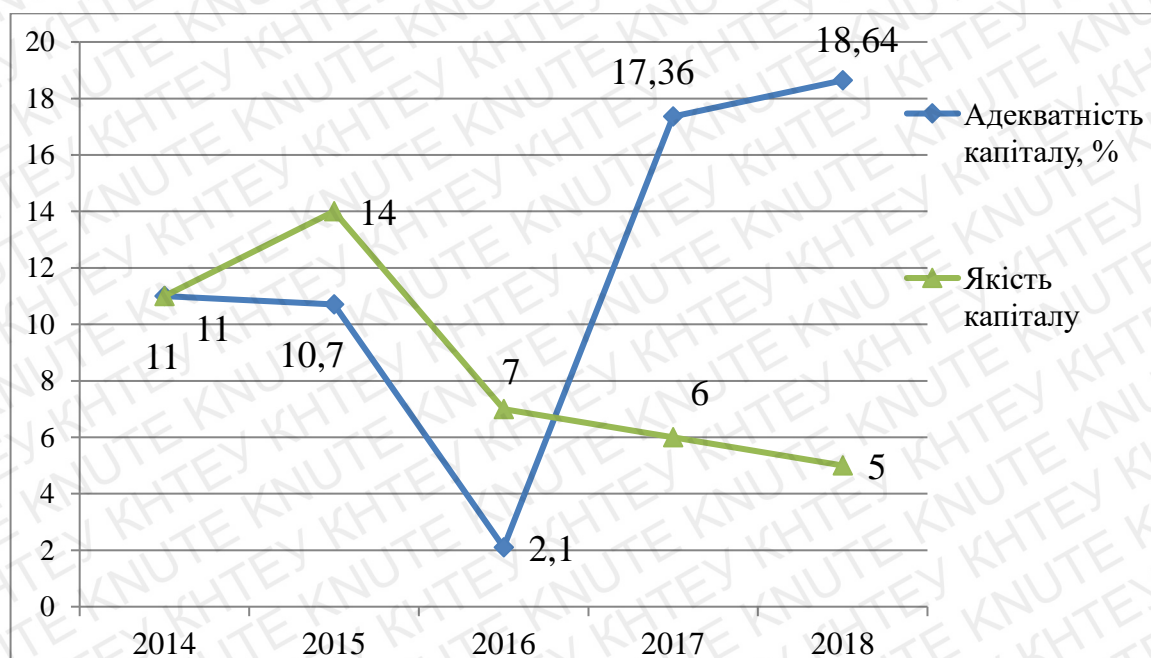

Рис. 2.1. Динаміка зміни показників капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12)*

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [56].

З рис. 2.1. можемо зробити висновок, що адекватність капіталу в АТ КБ «ПриватБанк» коливається від 11,0% у 2014 році до 18,64% у 2018 році, складає більше 10% нормативного значення, це означає, що банк має можливість своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, в порівнянні з банківською системою України на кінець 2018 року адекватність капіталу становила 16,18%, що суттєво перевищує нормативне значення. Зазначимо, що у 2016 році відбулася націоналізація банку, при цьому він конвертував 29438 млн. грн. зобов'язань в акціонерний капітал, у тому числі 10934 млн. грн. коштів клієнтів, 10721 млн. грн. випущених єврооблігацій і 7783 мільйонів гривень субординованого боргу та затвердив зміни до статуту АТ КБ «ПриватБанк» щодо збільшення статутного капіталу до 50695 млн. грн. Показник загальної достатності капіталу незначний у 2014-2015 роках коливається на рівні 12%, однак починаючи з 2017 році він зріс від 44% до 90% у 2018 році, при цьому навіть перевищив його рекомендоване значення у 9 разів. Щодо якості капіталу зазначимо, що розмір додаткового капіталу повинен бути не менше 7% основного, як бачимо в АТ КБ «ПриватБанк» він скорочується з 11% у 2014 році до 5% у 2018 році.

На наступному етапі проведемо оцінку якості активів досліджуваного банку за останні роки. Вихідні та розрахункові дані для розрахунку якості активів наведемо в дод. К. Нормативне значення показника якості кредитів не повинне перевищувати 5%, у АТ КБ «ПриватБанк» він має незадовільне значення, оскільки частка непрацюючих кредитів зростає з 4,90% у 2014 році до 77,45% у 2018 році. Це пояснюється тим, що збільшиться сума проблемних кредитів. Коефіцієнт прострочених кредитів зріс з 7,44% у 2014 році до 79,96% у 2018 році у зв'язку з збільшенням суми прострочених кредитів. В загальному по банківській системі України станом на 31.12.2018 р. частка непрацюючих кредитів у портфелях банках становить 52,8%. Якість активів, яка визначалася співвідношенням різниці між загальними та

робочими активами до капіталу, скоротилася з 805,31% у 2014 році з 110,61% у 2018 році. Рівень страхування активів резервами зріс з 9,52% у 2014 році до 87,44% у 2018 році, у зв'язку із збільшенням суми резервів за активними операціями з в 11 разів. По банківській системі України на кінець року рівень страхування активами резервів складав 95,5%, при цьому під непрацюючі кредити він складав 89,4%. Динаміку основних показників якості активів наведемо на рис. 2.2.

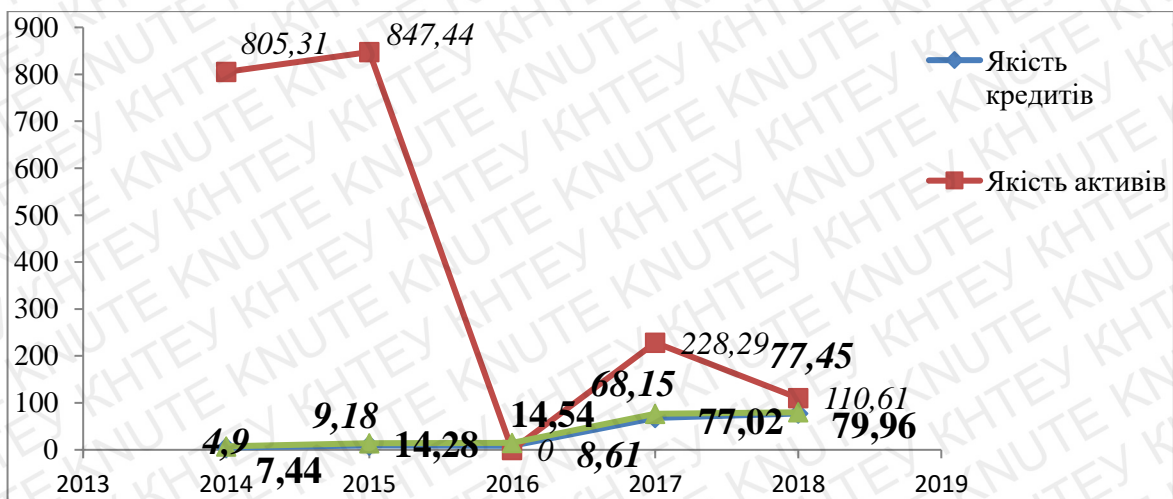

Рис. 2.2. Динаміка зміни якості активів та кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12)*

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [56].

В таблиці 2.1 оцінимо дохідність АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки. Вихідні дані для оцінки дохідності наведемо в дод. Л.

Таблиця 2.1

Оцінка дохідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12), %*

№	Показники	Формула	Нормативне значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1.	Рентабельність активів (ROA)	$ROA = \text{Фінансовий результат} / \text{Активи} * 100$	>1%	0,11	0,53	-**	-**	3,95
2.	Рентабельність капіталу (ROE)	$ROE = \text{Фінансовий результат} / \text{Капітал} * 100$	>15%	0,96	5,02	-**	-**	34,76
3.	Чиста процентна маржа	$\text{ЧПМ} = \text{ЧДп} / \text{Активи} * 100$	>4,5%	11,2	11,3	16,3	65,0	11,1
4.	Чистий спред	ЧС	>1,25%	0,05	0,03	0,16	0,07	0,07

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [56].

** показники розрахувати неможливо оскільки банк отримав збиток.

Рентабельність активів становить від 0,11% у 2014 році, 0,53% у 2015 році, що нижче рекомендованого значення в 1% та свідчить про те, що банк неефективно використовує наявні ресурси, однак у 2018 році показник становить 3,95%. Натомість по всій банківській системі на кінець 2018 року рентабельність активів становила 1,66%. Рентабельність капіталу у 2014 році складає 0,96%, 5,02% у 2015 році, що значно нижче норми та свідчить про те, що банк працює неефективно. У 2018 році спостерігається його збільшення до 34,76%, що пояснюється в першу чергу збільшенням суми прибутку банку. Зазначені показники мають низьке значення, оскільки банк за цей період не отримував високих прибутків. Для порівняння з усією банківською системою зазначимо, що на кінець року рентабельність капіталу становила 14,32%.

Чиста процентна маржа має найвище значення у 2017 році 65,03%, в динаміці за 2014-2018 роки вона коливається на рівні 11%, тобто можемо зробити висновок, що серед загальної суми доходів від активних операцій близько 11% становить чистий дохід від процентних операцій. Причини зниження показника чистої процентної маржі є скорочення питомої ваги дохідних активів у загальному їх обсязі. Чистий серед коливається з 0,05 у 2014 році до 0,07 у 2018 році, хоча рекомендоване значення повинне бути не менше 1,25%. Це означає, що в майбутньому банку слід більше увагу акцентувати на формування зваженої політики відносно встановлення оптимальних ставок по кредитах та залучених коштах, тому така розрахункові дані свідчать про неефективну політику банку щодо процентних ставок по кредитах та депозитах.

В таблиці 2.2 оцінимо ліквідність АТ КБ «ПриватБанк» та показники фінансових ризиків.

З наведеної таблиці можемо зробити висновок, що норматив миттєвої ліквідності скоротився з 70,00% у 2014 році до 43,46% у 2018 році при встановленому нормативу Національним банком України у розмірі не менше

30%, тобто банк має достатню суму високоліквідних активів для погашення своїх зобов'язань. Зауважимо, що по банківській системі цей показник у 2018 році становив 68,66%, що також відповідає нормативному значенню. Норматив поточної ліквідності у АТ КБ «ПриватБанк» зріс з 84% у 2014 році до 141,98% у 2018 році, при цьому нормативне значення Національного банку України цього показника складає 40%. Таке зростання пояснюється проведенням реорганізації банку, яка відбулася у 2014-2015 роках. В загальному по банківській системі норматив поточної ліквідності становив на рівні 99,12%, що відповідає встановленим нормативам.

Таблиця 2.2

Оцінка ліквідності та фінансових ризиків АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12), %*

№	Показники	Формула	Нормативне значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1.	Миттєва ліквідність	H4	>20%	70,00	56,87	63,52	32,47	43,46
2.	Поточна ліквідність	H5	>40%	84,00	59,88	147,43	155,54	141,98
3.	Короткострокова ліквідність	H6	>60%	99,00	97,09	73,83	99,76	97,74
4.	Коефіцієнт покриття ліквідності	LCR	>80%	-	-	-	-	263,61
5.	Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 пов'язану особу	H7	<25%	10,32	20,23	142,17	5,7	4,86
6.	Норматив на всіх пов'язаних осіб	H10	<30%	10,11	10,52	4,19	1,15	1,41
7.	Норматив великих кредитних ризиків	H8	<800	150,46	174,13	1251,39	0,00	0,00

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [56].

Норматив короткострокової ліквідності складає в середньому за 2014-2018 роки 93,48% при визначеному нормативу Національним банком України на рівні 60% і показує достатність ліквідних активів АТ КБ «ПриватБанк» до зобов'язань зі строком погашення до одного року. В загальному по банківській системі наведений норматив становив 93,52%, що повністю відповідає нормативам встановлених Національним банком України. Концентрація ризиків на 1 позичальника скоротилася з 10,32% у 2014 році до 4,86% у 2018 році, в загальному по банківській системі цей

показник становив 19,83%, що відповідає нормативному значенню. Концентрація великих ризиків в загальному по банківській системі у 2018 році становила 176,24%, у АТ КБ «ПриватБанк» у 2017-2018 роках показник на рівні 0. У 2018 році також розраховують коефіцієнт короткострокового фондування нормативне значення якого складає 80%, у АТ КБ «ПриватБанк» його значення становить 263,61% за всіма валютами та 102,03% в іноземній валюті, при нормативному значенні 50%.

До оцінки фінансової стійкості також входить аналіз зобов'язань банку. Спочатку оцінимо структуру зобов'язань банку на основі розрахунку таких показників як поточної заборгованості банку та частки МБК в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12), %*

№	Показники	Формула	Рекомендоване значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1.	Поточна заборгованість (Пот. заб.)	Пот. заб. = Зоб. до запитання + зал. на корр. в НБУ + залишки на коррахунках в інших банках) / Валюта балансу. * 100	7-10 %	12,93	8,15	2,64	2,06	1,99
2.	Частка МБК у зобов'язаннях	МБК / Зобов'язання * 100	> 20%	10,64	12,83	10,01	5,49	4,06
3.	Коефіцієнт активності залучення коштів	Зобов'язання / Валюта балансу * 100	-	88,76	89,44	114,62	90,66	88,65

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [14, 56].

Поточна заборгованість характеризує стійкість АТ КБ «ПриватБанк», міру його обтяження зайвими витратами з обслуговування залучених коштів, а також довіру до нього клієнтів. Рекомендоване значення коливається з 7 до 10%, в динаміці по роках бачимо зниження цього показниках 12,93% у 2014 році до 1,99% у 2018 році, це пояснюється тим, що цьому банку довіряють більшість клієнтів, тому знижені витрати на пошук нових. Відносно частки МБК зазначимо, що її значення знижується з 10,64% у 2014 році до 4,06% у 2018 році у зв'язку із тим, що банк може самостійно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Коефіцієнт активності залучення коштів складає близько 90% в динаміці по роках, що свідчить про те, що банк в достатньому обсязі залучає необхідні кошти для проведення активних операцій.

2.2. Вплив фінансової стійкості банку на його конкурентоспроможність

В основу оцінки конкурентоспроможності АТ КБ «ПриватБанк» доцільно використати напрацювання Козьменко С. М., Шпиг Ф. І., Волошко І. В. [24] Вони акцентують свою увагу на аналізі банків, які функціонують на території України. Наведемо рейтинг банків за обсягом активів в дод. М. Зазначимо, що наведені банки складають близько 90,67% активів усієї банківської системи України. Серед них у 2018 році системно важливими банками є АТ КБ «Приватбанк», обсяг загальних активів якого складає 19,39%, АТ «Ощадбанк» – 17,53% та АТ «Укресімбанк» – 12,80% [46], така тенденція спостерігається і в 2019 році.

Рейтинг найбільших банків за рівнем прибутковості розглянемо в дод. Н. Так, АТ КБ «Приватбанк» займає перше місце, його прибуток становить 6925,01 млн. грн., а у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» – 2752,48 млн. грн., АТ «Укрсиббанк» – 1431,03 млн. грн., ПАТ «ПУМБ» – 1002,47 млн. грн. та ОПТ Банк – 965,06 млн. грн. [44]

На наступному етапі оцінимо рейтинг банку за конкурентними перевагами, тому оцінимо за цими параметрами рейтинг банків в дод. П. Наведений рейтинг враховує найважливіші фактори, які оцінюють фінансову стійкість банків, які можна оцінити на основі фінансової звітності для платоспроможних банків. АТ КБ «ПриватБанк» займає 11 місце серед всіх досліджуваних банків і має 4 рейтинг [47].

За рейтингом, який проводиться за методикою Національного рейтингу «Репутаційні АКТИвісти» (дод. Р) АТ КБ «ПриватБанк» у 2019 році займає 3 місце за такими показниками як репутаційна стабільність, іміджевий капітал, медіактивність, інноваційний підхід в роботі та антикризова стійкість із загальним показником 165,00. Зазначимо, що на 1 місці АТ «Альфа Банк» із

показником 187,56, а та другому місці – АТ «Укрсиббанк» із показником 177,50 [35].

За рейтингом банків, який складений за методикою розрахунку «Народного рейтингу» (дод. С) на підставі відгуків відвідувачів «Мінфіну» про якість обслуговування в банках за 2019 рік АТ КБ «ПриватБанк» займає 21 місце із рейтингом 13,8, середньою оцінкою – 1,81 та кількістю зарахованих відгуків – 5307. Перші три місця розділили Монобанк, АТ «Ощадбанк» та Таскомбанк із рейтингами 30,4, 19,2 і 19,0 відповідно [36].

За даними дослідження GFK Ukraine у II кварталі 2018 року з АТ КБ «ПриватБанк» співпрацюють 53,4% українців – фізичних осіб старших 16 років. Основним банком його вважають 45,9% користувачів банківських послуг – фізичних осіб, що більше, ніж у наступних за ним двадцяти банках разом взятих. Серед корпоративних клієнтів у 2018 році цей показник для ПриватБанку становить: юридичні особи: 57,4% співпрацюють, а 37,8% вважають його своїм основним банком; суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи (СПД ФО): 72,9% співпрацюють, 66,1% вважають своїм основним банком [37].

За рейтингом життєздатності найбільших банків України, проведеним компанією Forbes (останній рейтинг складений у 2016 році, дод. Т) АТ КБ «ПриватБанк» займає 13 місце із рейтингом В та сумарним балом 2,80, найвищі бали банк має за такими показниками як безперебійність виплат та системне забезпечення банку [38].

У відповідності до всеукраїнського конкурсу «Банк Року – 2018», який проведений Університетом банківської справи переможцем став АТ КБ «ПриватБанк». Він є найбільш інноваційним банком України. Для прикладу зазначимо, що понад десять років тому банк став одним з перших у світі, що почав використовувати одноразові SMS-паролі. До останніх інновацій, які отримали визнання в цілому світі, належать такі продукти, як

платіжний міні-термінал, вхід в Інтернет-банкінг через QR-код, онлайн-інкасація, а також десятки різноманітних мобільних додатків [39].

За рейтингом найнадійніших банків України, який складений Форіншурером на основі офіційної статистики українських банків (дод. У), яка оприлюднена Національним банком України, АТ КБ «ПриватБанк» не входить в 15 важливих банків України серед усіх вітчизняних та зарубіжних банків, які працюють на території України [47].

За результатами опитування клієнтів банку, яке проведене «Українською інвестиційною газетою» ознаками надійності та конкурентоспроможності банку є тривалість роботи банку (33%), чітка та дієва стратегія роботи (19%), розмір статутного капіталу, активів, капіталу (19%), власники банку (14%), імідж (9%), рекомендації знайомих (4%), прибутковість (2%). За цими критеріями можемо оцінити роботу АТ КБ «ПриватБанк», а саме банк працює на вітчизняному ринку 27 років, має чітку та витривалу стратегію, за розміром активів та рівня прибутку посідає перше місце серед найбільших банків України [45].

Досить цікавим рейтингом українських банків є рейтинг, який проводиться незалежним журналістським бізнес-порталом Mind та здійснює аналіз фінансових моделей банків, визначаючи життєздатність українських банків та оцінюючи ключові тенденції в банківській галузі (дод. Ф) [48]. На основі даних журналу проаналізуємо рівень життєздатності АТ КБ «ПриватБанк» за 2018 рік. Так, за підсумками минулого року АТ КБ «ПриватБанк» має стабільний рівень життєздатності, що характеризує частка банку на ринку юридичних осіб, яка становить 4,6%. До того ж потрібно врахувати той факт, що незважаючи на найбільший депозитний портфель фізичних осіб, АТ КБ «ПриватБанк» має позитивний баланс з врахуванням суми платежів за кредитами. Крім цього АТ КБ «ПриватБанк» погашає кредити НБУ за рефінансуванням, при цьому банк не отримує процентний дохід за портфелем ОВДП, що свідчить про те, що портфель

банку недостатньо збалансований на міжбанківському ринку. Також відзначимо те, що при мінімально отриманих доходах від торгівлі фінансовими інструментами банк має чистий комісійний дохід, якого вистачає на утримання банку. В цілому банк можна віднести до групи банків, який має високий результат за операційним прибутком.

Після розгляду рейтингів, які проводилися різними організаціями варто розглянути основні критерії конкурентоздатності АТ КБ «ПриватБанк» у 2019 році в порівнянні з 2018 роком. До таких критеріїв можна віднести наступні: аналіз достатності капіталу, оцінка ліквідність банку та інтегральний фінансовий показник на основі оцінки ринкової частки банку.

Відносно достатності капіталу в АТ КБ «ПриватБанк» зазначимо, що протягом першого півріччя 2019 року власний капітал виріс на 20,47% і склав 37,906 млрд. грн. У 2019 році банк не збільшував акціонерний капітал, його розмір на кінець червня становив 206,060 млрд. грн., тому банк не потребує докапіталізації з боку держави, так як й у 2018 році.

Нормативи ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» на кінець червня 2019 року в порівнянні з 2018 роком змінилися наступним чином: норматив миттєвої ліквідності (Н4) зменшився з 43,46% до 41,96%, норматив поточної ліквідності (Н5) скоротився з 141,98% до 125,81%, а норматив короткострокової ліквідності (Н6) показав зниження з 97,74% до 90,61%. LCR у 2018 році становив 263,61%, що значно перевищує нормативне значення 80%.

Для оцінки рівня протидії конкурентів у боротьбі за ринкові сегменти застосовують показник концентрації, індекс Херфіндала та індекс Розенблюта. Оскільки АТ КБ «ПриватБанк» є системно важливим банком країни та входить в трійку лідерів аналіз концентрації ринку банківських послуг України, відобразимо в табл. 2.4. Отже, з наведених розрахунків можемо зробити висновок, у 2018 році ринок банківських послуг за критерієм розміру капіталу трьох найбільших банків України, до яких

входить АТ КБ «ПриватБанк» був низько концентрованим, натомість за розміром активів цей ринок можна віднести до середньо концентрованого. Відносно значення індексу концентрації п'яти банківських установ, до яких також входить АТ КБ «ПриватБанк» зазначимо, що за розміром активів та капіталу найбільших банків України фінансовий ринок був переважно помірно концентрованим з монополістичним видом конкуренції.

Таблиця 2.4

**Аналіз концентрації ринку банківських послуг України за 2014-2018 рік
(станом на 31.12)***

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Індекс концентрації трьох банківських установ					
Активи	32,28	34,83	46,34	48,08	50,27
Зобов'язання	32,59	34,20	47,38	35,89	52,09
Капітал	30,56	39,83	51,85	31,84	36,11
Кредитний портфель	29,57	32,36	42,79	33,28	32,61
Індекс концентрації п'яти банківських установ					
Активи	40,01	43,41	55,03	57,04	60,54
Зобов'язання	40,72	42,94	56,57	44,03	62,36
Капітал	36,04	47,14	63,12	43,62	46,31
Кредитний портфель	37,98	41,89	54,46	45,96	44,44

*Примітка: сформовано автором на основі даних Національного банку України [14].

Незважаючи на позитивні тенденції зростання індексу Херфіндаля-Хіршмана за 2014-2018 роки, рівень концентрації банківського ринку України залишається все дуже низьким (табл. 2.5.).

Зазначимо й те, що за 2014-2018 роки кількість банків значно скоротилася від 175 до 81, а станом на 01.10.2019 р. складає 76 банків, при цьому рівень концентрації за індексом Херфіндаля-Хіршмана поступово зростає. Це пояснюється тим, що процес концентрації банківської системи характеризується зменшенням кількості банків. Загалом чим більше значення індексу Херфіндаля-Хіршмана, тим вище концентрація банків, які реалізують свої послуги на банківському ринку, а чим менше значення набуває індекс Херфіндаля-Хіршмана, тим сильніше конкуренція на ринку та менше концентрація.

Таблиця 2.5

Рівень концентрації банківської системи за індексом Херфіндаля-Хіршмана за 2014-2018 рік (станом на 31.12)*

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Капітал	0,0464	0,0718	0,1469	0,0543	0,0693
Активи	0,0517	0,2894	0,0911	0,0918	0,0988
Депозитний портфель фізичних осіб	0,0782	0,0841	0,1493	0,1526	0,1715
Депозитний портфель юридичних осіб	0,0399	0,0516	0,0716	0,0851	0,0822
Кредитний портфель фізичних осіб	0,0782	0,0841	0,1238	0,1151	0,1330
Кредитний портфель юридичних осіб	0,0533	0,0651	0,1001	0,0650	0,0668

*Примітка: сформовано автором на основі даних Національного банку України [14].

Оцінки інтегрального фінансового показника АТ КБ «ПриватБанк» проведемо на основі аналізу ринкової частки банку за різними складовими такими як ринкова частку банку в активах, в капіталі банківської системи України, в депозитах, в депозитах фізичних осіб, в депозитах юридичних осіб, в кредитах, в кредитах фізичних осіб, в кредитах юридичних осіб та в статутному капіталі (рис. 2.3.)

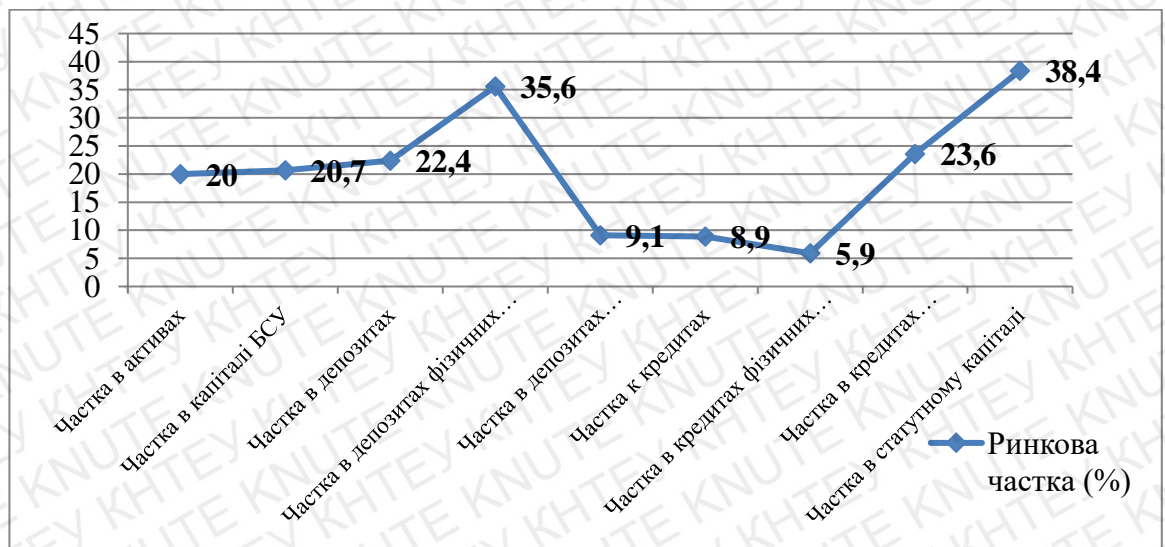

Рис. 2.3. Аналіз ринкової частки АТ КБ «ПриватБанк» за 2018 рік (станом на 31.12)*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [14].

Як бачимо, по ринковій частці в депозитах фізичних осіб та частці в статутному капіталі банк має високий рівень, який становить 35,6% та 38,4% відповідно, що свідчить, що частка банку значно перевищує частку інших конкурентних банків. Найнижчий показник ринкової частки АТ КБ «ПриватБанк» має по кредитах та кредитах фізичних осіб – 8,9% і 5,9% відповідно.

Для того, щоб порівняти конкурентну позицію АТ КБ «ПриватБанк» з удосконаленою методикою, яка наводиться в наступному розділі варто надати інтегральну оцінку банку, сутність якої розглянута в наступному розділі, з метою порівняння удосконаленої методики з поточним фінансовим станом банку (табл. 2.6.). При цьому питома вага визначається експертами, якщо банк займає має найвищий ранг присвоюється 1 бал, якщо вище середнього – 0,75, середній – 0,5, нижче середнього – 0,25, останнє місце – 0. Як зазначають експерти, оцінка активів має питому вагу 0,2, оцінка прибутковості – 0,2, аналіз по рейтингу за конкурентними перевагами, а саме чистими активами, миттєвою ліквідністю та проблемними кредитами – 0,25, за національним рейтингом – 0,25, за народним – 0,1.

Таблиця 2.6

**Ранг АТ КБ «ПриватБанк» в банківській системі України у 2018 році
(станом на 31.12)***

Назва методики	Критерії оцінки	Всього банків	Ранг банку	Бал	Питома вага
Оцінка активів	загальні активи	20	1	1	0,2
Оцінка прибутковості	рівень прибутку	24	1	1	0,2
Аналіз за конкурентними перевагами	конкурентні переваги	30	11	0,5	0,25
Національний рейтинг «Репутаційні АКТИвісти»	репутація, імідж, інноваційний підхід, медіа активність	10	3	0,75	0,25
«Народний рейтинг»	відгуки та вирішення проблем	22	21	0,25	0,1
Інтегральний показник фінансової стійкості					0,74

*Примітка: сформовано автором на основі рейтингів банків [14, 33, 34, 44].

Врахувавши питому вагу кожної із зазначеної методики розрахували інтегральний показник фінансової стійкості банку, який становить 0,74. Отже, аналіз поточного фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк» показав, банк займає лідируючі позиції на фінансовому ринку, переважно працює в національній валюті та має значну підтримку уряду. Відзначимо те, що існує багато методів для аналізу фінансового стану конкурентоспроможності банків, але вони мають суттєві недоліки, а саме недостатньо комплексний аналіз роботи банку, закриту методику, відсутність повної та достовірної інформації щодо оцінки показників та обмежені можливості стосовно їх розрахунку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА БАНКУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Удосконалення методики оцінювання фінансової стійкості банку

Пропонуємо удосконалити існуючі методики, які спрямовані на оцінку фінансової стійкості банку, в даному дослідженні АТ КБ «ПриватБанк», шляхом здійснення комплексної оцінки на основі розрахованих в роботі показників з одночасним порівнянням їх з нормативними та аналогічними показниками по банківській системі. При цьому в кінцевому підсумку розрахувати інтегральний показник банку та визначити його місце в банківській системі. В порівнянні з іншими системами оцінками, які проведені різними журналами, банками та іншими юридичними й фізичними особами, методика, яку розглянемо нижче, дозволить оцінити фінансову стійкість банку саме за тими показникам, які розраховані в роботі та надасть виокремити вектори для розгляду підвищення фінансової стабільності, які будуть розглянуті в наступному підрозділі.

Удосконалена методика оцінки фінансової стійкості та стабільності для подальшої роботи банку базується на обчисленні інтегрального показника. Подібні методики оцінки наводили в своїх роботах такі вчені як Геєць В. М., однак він оцінював шляхом визначення інтегрального показника економічну безпеку та реалізацію різних бюджетних програм. Також подібну методику використовували С. В. Науменкова та С. В. Міщенко для оцінки інтегрального показника антикризової стійкості системного банку. Для визначення такого показника можемо використати інтегральну систему оцінки, оскільки саме вона дозволяє досягти наступних завдань (рис. 3.1.).

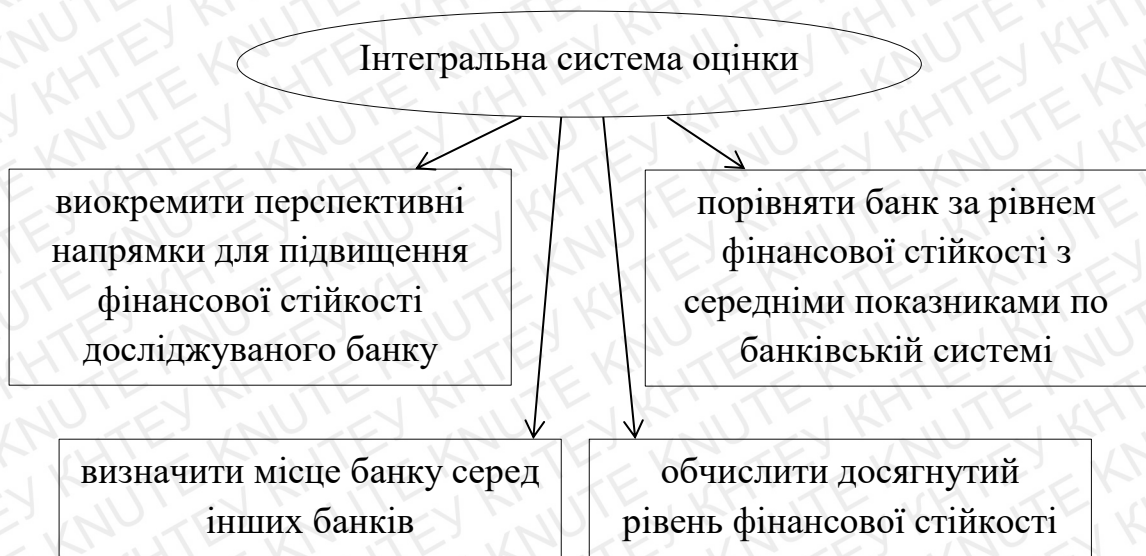

Рис. 3.1. Завдання, які можна вирішити з використанням інтегральної системи оцінки фінансової стійкості банку*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [50].

Відзначимо те, що інтегральна оцінка фінансової стійкості банку здійснюється з використанням офіційної фінансової звітності, тому об'єктивність розрахунку інтегрального показника прямо залежить від достовірності інформації, які оприлюднюються на сайті банку. Розрахунок такого показника дозволяє не лише отримати загальну оцінку фінансової стійкості банку, а й виокремлює його подальші вектори для підвищення конкурентоспроможності в майбутньому, а також напрямки ефективного розміщення тимчасово вільних коштів в різні інвестиційні проекти, не лише шляхом надання кредитів, а й з майбутнім отриманням відсотків від втілення в життя цих проектів. Тому оцінка за цією методикою надасть можливість не лише оцінити банк, а й допоможе інвесторам вибрати саме цей банк для подальшої роботи та реалізації інвестиційних програм.

Проаналізувавши дослідження різних вчених можна відзначити те, що системи оцінки фінансової стійкості банку досить відрізняються одна від одної за джерелами інформації, методиками розрахунку та показниками, які застосовуються. Для того, щоб провести удосконалену методику оцінку фінансової стійкості банку варто здійснити наступні етапи:

1. обрати методику оцінки фінансової стійкості;
2. обґрунтувати та обробити вихідну інформацію за певний період часу;
3. визначити систему показників, за якими буде проведений аналіз фінансової стійкості банку;
4. розрахувати підсумковий інтегральний показник фінансової стійкості банку;
5. визначити місце банку в банківській системі та обґрунтувати вектори підвищення його фінансової стійкості.

Алгоритм розрахунку та комплексного аналізу рівня фінансової стійкості банку передбачає визначення інтегрального показника через реалізацію наступних задач:

1. Визначається система основних показників (по яких є нормативні або рекомендовані значення) по кожній із груп, які були розраховані в попередньому розділі. Кожному із показників присвоюються бали від 0 до 1 в залежності від їх рекомендованого значення (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1

Розподіл балів в залежності від рівня розрахованого показника та його відношення до рекомендованого значення*

Бали	Значення показника
0	не відповідає нормативному або рекомендованого значення
0,25	незначне мінусове коливання від нормативного значення
0,5	відповідає нормативному значенню
0,75	незначне перевищення нормативного значення
1	значно більше нормативного значення

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [49].

2. На основі цього можна скласти матрицю з балами і в кінці кожної групи показників підсумувати значення та вирахувати середній бал по кожній із груп (табл. 3.2). Якщо один із коефіцієнтів неможливо розрахувати, присвоюємо йому 0 балів.

3. Розрахувавши середнє значення показників в динаміці за досліджуваний період, можна розрахувати інтегральний показник (як суму

добутку середніх значень показників на питому вагу кожного із досліджуваної групи показників), який враховуватиме всі розглянуті показники в залежності від своєї питомої ваги, яка встановлюється експертами в цій галузі. За оцінками експертів оцінка достатності, якості капіталу та зобов'язань має питому вагу 0,3, оцінка доходності – 0,3, оцінка ліквідності та фінансових ризиків – 0,2 та оцінка якості активів – 0,2 [12].

Таблиця 3.2

**Оцінка фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки
(станом на 31.12)***

№	Показники	Рекомендоване значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Оцінка достатності та якості капіталу							
1.	Адекватність капіталу (Н2)	>10%	0,75	0,75	0	1	1
2.	Загальна достатність капіталу (ДК)	25%-80%	0	0	-	0,5	0,75
3.	Якість капіталу (К якісн.)	>7%	0,75	1	0,5	0,25	0,25
Разом по групі			1,5	1,75	0,5	1,75	2
Середнє значення			0,50	0,58	0,16	0,58	0,67
Оцінка якості активів та зобов'язань							
4.	Якість кредитів (Частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі)	<5%	0,75	0,25	0,25	0	0
5.	Коефіцієнт простроченості кредитів	<10%	0,75	0,25	0,25	0	0
6.	Поточна заборгованість у кредитному портфелі (Пот. заб. / Кредитний портфель)	7-10 %	0,75	0,5	0	0	0
7.	Частка МБК у зобов'язаннях	> 20%	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25
Разом по групі			2,75	1,5	1,0	0,25	0,25
Середнє значення			0,69	0,38	0,25	0,06	0,06
Оцінка доходності							
8.	Рентабельність активів (ROA)	>1%	0	0	0	0	1
9.	Рентабельність капіталу (ROE)	>15%	0	0	0	0	1
10.	Чиста процентна маржа	>4,5%	0,75	0,75	0,75	1	0,75

Продовження таблиці 3.2

11.	Чистий спред	>1,25%	0	0	0	0	0
Разом по групі			0,75	0,75	0,75	1	2,75
Середнє значення			0,19	0,19	0,19	0,25	0,69
Оцінка ліквідності та фінансових ризиків							
12.	Миттєва ліквідність	>20%	1	0,75	0,75	0,5	0,75
13.	Поточна ліквідність	>40%	0,75	0,5	1	1	1
14.	Короткострокова ліквідність	>60%	1	1	0,5	1	1
15.	Коефіцієнт покриття ліквідності (LCR)	>80%	0	0	0	0	1
16.	Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 пов'язану особу (H7)	<25%	0,5	0,5	0	0,25	0,25
17.	Норматив великих кредитних ризиків (H8)	<800	0,5	0,5	0	0	0
Разом по групі			3,75	3,25	2,25	2,75	4,00
Середнє значення			0,63	0,54	0,38	0,46	0,66

*Примітка: сформовано автором.

У дод. III наведемо вихідні дані для розрахунку наведеної таблиці з одночасним їх порівнянням із балами в табл. 3.1.. Як бачимо з таблиці 3.2. найвищі середні значення показників мають показники по оцінці достатності та якості активів, а також при оцінці ліквідності банку. Досить низькими показниками є значення, які отримані при оцінці дохідності банку, оскільки в 2016-2017 роках банк не отримував прибутку. Враховуючи питому вагу кожного із показників в таблиці 3.3 розрахуємо інтегральні показники фінансової стійкості окремо для кожного року.

Таблиця 3.3

**Оцінка фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки
(станом на 31.12)***

№	Показники	Питома вага	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1.	Середнє значення показників оцінки достатності капіталу	0,3	0,50	0,58	0,16	0,58	0,67
2.	Середнє значення показників оцінки якості капіталу	0,3	0,75	0,58	0,42	0,33	0,33
3.	Середнє значення показників оцінки	0,2	0,69	0,38	0,25	0,06	0,06

Продовження таблиці 3.3

	дохідності							
4.	Середнє значення показників ліквідності	оцінки	0,2	0,63	0,54	0,38	0,46	0,66
5.	Інтегральний показник фінансової стійкості			0,64	0,53	0,30	0,38	0,44

*Примітка: сформовано автором.

Інтегральний показник фінансової стійкості у 2014-2015 роках становив 0,66, найменше його значення спостерігається в 2016 році, у 2017-2018 роках він становив на рівні 0,45 та 0,54 відповідно.

Оцінку результатів розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості наведемо в дод. Щ. Відповідно до удосконаленої методики, яка включає всі складові оцінки фінансової стійкості банку, чим ближче значення інтегрального показника до 1, тим банк має вищу фінансову стійкість, може вчасно розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями, більше коштів спрямовувати на кредитування та інвестування, а також має більш вигідні конкурентні переваги в порівнянні з іншими банками.

Для того, щоб оцінити банк з іншими банками, які працюють в банківському секторі за наведеною методикою доцільно розрахувати інтегральний показник за 2018 рік для банківської системи за показниками, які оприлюднені та наведені в попередньому розділі, та порівняти його з аналогічним показником по діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2018 рік (табл. 3.4.).

Таблиця 3.4

Розрахунок інтегрального показника для банківської системи України за 2018 рік (станом на 31.12)*

№	Показники	Нормативне значення	Значення по системі	Бал	Питома вага
Оцінка достатності капіталу					
1.	Адекватність капіталу	>10%	16,18	0,75	0,3
Оцінка якості активів					
2.	Якість кредитів	<5%	52,8	0	5.
3.	Концентрація	<25%	19,83	0,75	5.

Продовження таблиці 3.4

	ризиків на 1 позичальника				
4.	Концентрація великих кредитних ризиків	>10%	176,24	1	5.
5.	Концентрація ризиків на 1 контрагента	<5%	10,41	0	5.
Оцінка дохідності					
6.	Рентабельність активів (ROA)	>1%	1,66	0,5	0,2
7.	Рентабельність капіталу (ROE)	>15%	14,32	0,25	
Оцінка ліквідності					
8.	Миттєва ліквідність	>20%	68,66	1	0,2
9.	Поточна ліквідність	>40%	99,12	1	
10.	Короткострокова ліквідність	>60%	93,52	1	
Інтегральний показник фінансової стійкості					0,63

*Примітка: сформовано автором на основі звітності Національного банку України.

Як бачимо, за наведеною методикою оцінки фінансової стійкості банку, по всій банківській системі інтегральний показник фінансової стійкості у 2018 році становив 0,63. Для порівняння відзначимо, що за подібною методикою був проведений аналіз конкурентоспроможності банку в підрозділі 2.2 з врахуванням різних рейтингів і був визначений інтегральний показник фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк», який у 2018 році склав 0,74, за наведеною методикою він складає 0,44, а по банківській системі – 0,63.

Наведений показник має суттєві розбіжності, це пояснюється в першу чергу тим, що розглянута методика передбачає більш глибокий аналіз діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2018 році, оскільки розглядає не лише один або декілька показників, а комплексно оцінює якість активів, достатність капіталу, аналіз зобов'язань, дохідності, ліквідності та фінансових ризиків. Тому в подальшому варто використовувати наведену методику.

Основними перевагами наведеної удосконаленої методики оцінки фінансової стійкості банку полягають в наступному:

1. Вона не складна в обчисленні та надає повну інформацію про діяльність банку, при цьому оцінює якість активів, їх достатність, ліквідність та дохідність банку.
2. Здійснюється на основі офіційної оприлюдненої фінансової звітності, не потребує додаткових джерел інформації.
3. Може використовуватися як порівняльна методика оцінки фінансової стійкості досліджуваного банку з іншими банками, які працюють в банківській сфері.
4. З врахуванням всіх розрахованих показників, можна виокремити індикатори підвищення конкурентоспроможності досліджуваного банку.

Отже, підсумувавши вище викладене, можемо відзначити те, що запропонована методика оцінки фінансової стійкості банку дають можливість, виходячи з поставленої мети та завдань банку обрати, підготувати та провести оцінку наявної фінансової інформації, обґрунтувати використання облікових та аналітичних процедур та методів аналізу, узагальнити висновки та розробити рекомендації по напрямках підвищення фінансової стійкості банку, а також провести порівняльну аналіз рівня фінансової незалежності банку.

Також наведені методичні підходи будуть сприяти побудові раціонального механізму функціонування системи взаємозв'язків щодо проведення відповідного аналізу, підвищенню його ефективності та якості. Розглянута методика оцінки фінансової стійкості банку також дозволить проводити не лише експрес-аналіз, а й більш глибоку деталізовану оцінку діяльності банку. Вона дає можливість проводити комплексних аналіз в динаміці і в порівнянні з іншими банками, адаптована до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів, дозволяє оцінювати діяльність різних банків, незалежно від форм власності та напрямку роботи банку.

3.2. Вектори підвищення фінансової стійкості банку як індикатор зміцнення його конкурентоспроможності

Для того, щоб оцінити основні вектори підвищення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» спочатку доцільно розглянути напрямки відновлення ефективної роботи всього банківського сектору. Основними заходами для підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості банківської системи мають бути:

1. Доцільно здійснювати стрес-тестування усіх банків України. Так, до кінця травня 2019 року стрес-тестування повинні пройти 29 установ, які в загальному підсумку складають 93% активів всієї банківської системи. Ці банки пройдуть стрес-тестування за різними макроекономічними сценаріями, а саме:

- базовий сценарій, в основі якого лежить публічне прогнозування Національного банку, крім прогнозу зміни обмінного курсу;
- несприятливий сценарій – він формується на гіпотетичних припущеннях найбільш важливих макроекономічних показників, які можуть призвести до значних рівнів кредитного та ринкового ризиків [14].

2. Проведення реформи управління в банках, при цьому пріоритетними напрямками є удосконалення механізмів корпоративного управління та системи антикризового управління в банківському секторі країни.

3. Повернення та зміцнення довіри до банків. Це можливо досягти шляхом підвищення фінансової грамотності населення, затвердити законодавчі акти, які в комплексі створять надійну систему захисту споживачів всіх фінансових послуг, а також підвищення рівня фінансової інклюзії.

4. Запровадження нових стандартів відносно організації системи управління ризиками в банках України та посилення захисту прав та

інтересів споживачів банківських послуг, а також розвиток надання інноваційних банківських послуг.

5. Підвищення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи України.

6. Розвиток аналітичного та дослідницького потенціалу Національного банку України і посилення його ролі як центру експертизи в Україні та на міжнародній арені [14].

Отже, підвищення фінансової стійкості банківської системи можлива при вирішенні завдань комплексного механізму як на рівні Національного банку України, у тому числі й АТ КБ «ПриватБанк». Всі ці заходи можна застосовувати для підвищення конкурентоспроможності досліджуваного банку.

В залежності від ситуації, яка складеться в економічному та політичному аспектах в Україні можна спрогнозувати наступний розвиток банківського сектору на основі двох сценаріїв базового та консервативного. Особливості кожного із них у банківській системі розглянемо в дод. Ю.

Відносно розвитку АТ КБ «ПриватБанк» на 2018-2022 роки затверджено Наказ Міністерства фінансів України № 316 від 23.02.2018 р. «Про рішення акціонера публічного акціонерного товариства комерційний банк ПриватБанк». Основними напрямками розвитку банку є наступні (рис. 3.2.).

Щодо підвищення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» варто звернути увагу не лише на загальні аспекти підвищення конкурентоспроможності банку, а й детально проаналізувати шляхи вдосконалення у роздрібному та корпоративному сегменті, зменшити вартість зобов'язань шляхом погашення рефінансування Національного банку України, активізувати малий та середній бізнес, реалізувати програму оптимізацію витрат, удосконалити інформаційні технології, оновити організацію та покращити сферу управління ризиками.

Рис. 3.2. Особливості напрямків розвитку АТ КБ «ПриватБанк» на 2018-2022 роки*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [51].

Також АТ КБ «ПриватБанк» варто продовжувати скорочувати вартість зобов'язань, при цьому виокремити та розподілити завдання скорочення для продуктів, а також погасити рефінансування Національного банку України. Також потрібно розробити пропозицію за сегментами, це стосується пасивів у роздрібному секторі, при цьому виокремити споживчі сегменти, оновити конкуренту пропозицію для кожного сегменту та встановити чутливість ціни

за сегментом. Ці зміни за прогнозами експертів банку зможуть принести близько 7-8 млрд. грн. прибутку [51].

Малий і середній бізнес займає незначну частку в АТ КБ «ПриватБанк» близько 5%. Тому для того, щоб підвищити рівень прибутковості банку вважаємо за необхідне розробити комплекс заходів, пов'язаних із активізацією спектру фінансових послуг малого та середньому бізнесу (рис. 3.3.).

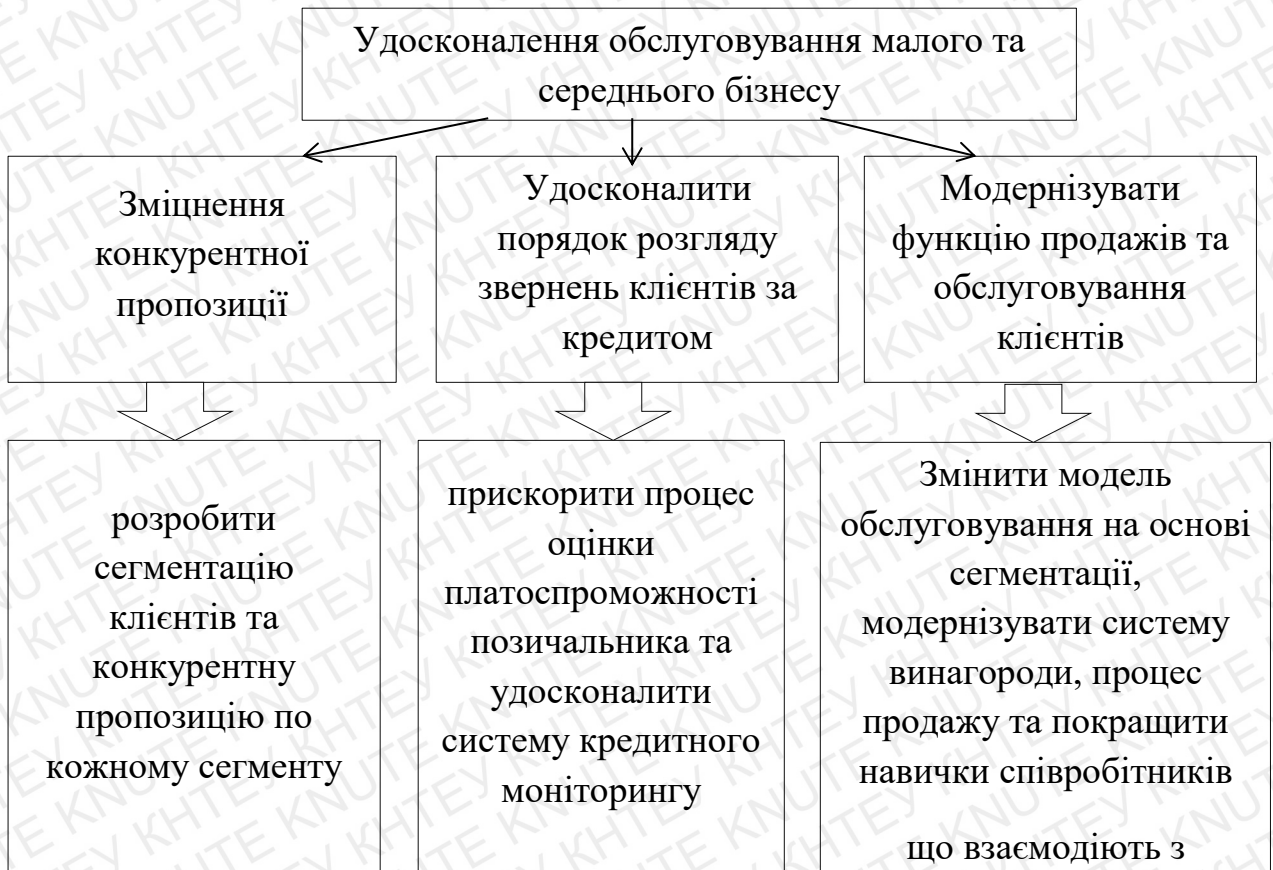

Рис. 3.4. Напрямки удосконалення обслуговування малого та середнього бізнесу з метою підвищення його фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [51].

Також потрібно реалізувати програму оптимізації витрат шляхом визначення цільового розміру мережі. Цей напрямок за прогнозами експертів може призвести до збільшення прибутку на 1,6-1,7 млрд. грн. [51].

Щодо вдосконалення роздрібного та корпоративного сегментів для підвищення фінансової стійкості банку варто здійснити наступні заходи (рис. 3.4.).

Рис. 3.5. Напрямки удосконалення корпоративного та роздрібно сегментів для підвищення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»*

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [51].

До того ж АТ КБ «ПриватБанк» потрібно активізувати свою діяльність, змінити систему менеджменту та маркетингу, впроваджувати інноваційні послуги та запропонувати клієнтам більш вигідні умови кредитування для збільшення їх кількості та в кінцевому підсумку покращити свої фінансові результати. Крім цього варто переглянути структуру активів для підвищення

їх якості. У сфері інформаційних технологій доцільно виконати наступні заходи: здійснити ліквідацію недоліків в наявних рішеннях, а саме продовжувати змінювати всі проміжні процеси, модернізувати з використанням інноваційних моделей процесінг та покращувати рішення в процесі управління ризиками, оновити організацію банку та операційну модель, а також створити механізм розподілу пріоритетів. У сфері покращення сфери управління ризиками потрібно оновити системи управління та організації, представити інтегровану систему управління ризиками, а також необхідно створити команду для підтримки та керування програми трансформації в банку.

Отже, важливими векторами для підвищення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» є: удосконалення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банку, прийняття стратегії підвищення фінансової грамотності на державному рівні, здійснення ефективного корпоративного менеджменту банку, створення умов та затвердження вимог щодо гарантування та захисту прав клієнтів банку. Для втілення в життя наведених векторів в оперативному плані варто забезпечити зростання у секторах платежів та кредитування фізичних осіб, зменшити вартість зобов'язань, активізувати сегмент малого та середнього бізнесу, розвинути корпоративний бізнес та впровадити програму скорочення витрат. У стратегічному плані потрібно реалізувати плани у сфері вдосконалення інформаційних технологій, системи управління банківськими ризиками та механізму її організації.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Розглянувши теоретичні положення оцінювання фінансової стійкості банку в контексті зміцнення його конкурентоспроможності, провівши діагностику її оцінки та виокремивши напрямки зміцнення фінансової стійкості можемо зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість банку – це такий стан банку, за якого він може вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями, тобто є платоспроможним, в будь-яких час може перевести свої активи в грошові еквіваленти, тобто бути ліквідним та має значний рівень регулятивного капіталу, який може бути використаний при несприятливих умовах, при цьому банк залишається конкурентоспроможним та рентабельним.

2. На фінансову стійкість банку здійснюють вплив різні чинники, зокрема економічні, а саме інвестиційний клімат, стан економіки, рівень дефіциту державного бюджету, стан платіжного балансу країни, податкова політика; фінансові – стан грошового ринку, кредитна, валютна і процентна політика НБУ, величина валютних резервів НБУ; соціально-політичні – соціальна стабільність, стійкість уряду, політична стабільність; пов'язані із діяльністю банку та її ефективності, а саме якість активів банку, адекватність капіталу, рівень рентабельності, рівень менеджменту, платоспроможність банку та ліквідність банку.

3. Оцінку фінансової стійкості банку проводять за різними методиками. Більшість банків здійснюють аналіз за затвердженою методикою Національного банку України. Варто зазначити, що крім наведених індикаторів фінансової стійкості Національний банк України додатково запровадив систему стрес-тестування вітчизняних банків.

4. Адекватність капіталу в АТ КБ «ПриватБанк» коливається від 11,0% у 2014 році до 18,64% у 2018 році, складає більше 10% нормативного значення, це означає, що банк має можливість своєчасно та в повному обсязі

розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Показник якості кредитів у АТ КБ «ПриватБанк» має незадовільне значення, оскільки частка непрацюючих кредитів зростає з 4,90% у 2014 році до 77,45% у 2018 році, це пояснюється тим, що збільшилась сума безнадійних кредитів у зв'язку із збільшенням кількості прострочених кредитів.

5. Проаналізувавши показники рентабельності можемо відзначити, що рентабельність активів нижче рекомендованого значення в 1%, а рентабельність капіталу значно нижче норми що свідчить про те, що банк неефективно використовує наявні ресурси. Розрахувавши чисту процентну маржу можемо зробити висновок, що серед загальної суми доходів від активних операцій близько 11% становить чистий дохід від процентних операцій. Розрахований показник чистого спреду свідчить про те, що в майбутньому банку слід більше увагу акцентувати на формування зваженої політики відносно встановлення оптимальних ставок по кредитах та залучених коштах.

6. Банк займає перше місце за оцінкою прибутковості. За рейтингом, який проводиться за методикою Національного рейтингу «Репутаційні АКТИвісти» АТ КБ «ПриватБанк» у 2019 році займає 3 місце із загальним показником 165,00. За рівнем прибутковості найбільших банків України АТ КБ «Приватбанк» займає перше місце. За даними дослідження GfK Ukraine у II кварталі 2018 року з АТ КБ «ПриватБанк» співпрацюють 53,4% українців. Після проведення інтегральної оцінки фінансової стійкості банку, зазначимо, що АТ КБ «ПриватБанк» займає лідируючі позиції на фінансовому ринку, переважно працює в національній валюті та має значну підтримку уряду.

7. Удосконалення методики оцінки фінансової стійкості здійснення шляхом розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості. Дана методика дозволяє оцінити діяльність роботи банку у відповідності до значення досліджуваного показника. Основними перевагами удосконаленої

методики є простота в розрахунку, здійснення розрахунку на основі офіційної оприлюдненої фінансової звітності, вона може використовуватися як порівняльна методика оцінки фінансової стійкості досліджуваного банку з іншими банками, які працюють в банківській сфері.

Основними напрямками зміцнення фінансової стійкості як конкурентної переваги банку є наступні:

а) зменшити вартість зобов'язань через погашення рефінансування Національного банку України та розробити сегментну пропозицію для банківських продуктів;

б) розширити спектр фінансових послуг малому та середньому бізнесу, удосконалити порядок розгляду звернень клієнтів за кредитом, здійснення модернізації функції продажів та удосконалення обслуговування;

в) реалізувати програму оптимізації витрат шляхом зниження загальних операційних витрат;

г) удосконалити систему кредитування у роздрібному сегменті, а у корпоративному сегменті – оптимізувати процес розгляду звернень за кредитом, оновити конкурентну пропозицію банківських послуг та реорганізувати функцію продажів, а також поліпшити модель обслуговування;

д) вдосконалити систему інформаційних технологій через оновлення організації банку та її операційної моделі, а також здійснення діагностики та окреслення основних принципів цільової операційної та організаційної моделей;

е) удосконалити існуючий механізм управління ризиками та сформувати інтегровану систему управління ризиками;

є) активізувати діяльність роботи банку, змінити систему менеджменту та маркетингу, впроваджувати інноваційні послуги та запропонувати клієнтам більш вигідні умови кредитування та покращити фінансові результати банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Положення про здійснення оцінки стійкості банків та банківської системи України : Постанова Національного банку України від 22 грудня 2017 р. №141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=60980583&cat_id=55838.
3. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання та аналізу діяльності банків України : Постанова Національного банку України від 28.08.2001 року № 368. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
4. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко, А. М. Арістова, В. С. Білошанка та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2003. – 599 с.
5. Банковское дело: Учебное пособие для вузов / Под ред. проф. А.М. Тавасиева. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 863 с.
6. Бобрик М. А. Совершенствование системы индикаторов финансовой устойчивости коммерческих банков: автореф. дис. ... к. э. н.: 08.00.10. – М., 2011.
7. Васькович І. Деякі аспекти фінансової стійкості комерційного банку / І. М. Васькович // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 2. – С.40-43.
8. Ганцева Л.А. Обеспечение финансовой устойчивости коммерческого банка: автореф. дис. ... к. э. н.: 08.00.10. – Екатеринбург, 2001. – 15 с.
9. Гладинець Н. Ю. Конкуентоспроможність комерційного банку: теоретичні аспекти та підходи до визначення / Н. Ю. Гладинець,

В. В. Петрина // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 814–818.

10. Глосарій банківської термінології Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123698&cat_id=123324.

11. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк – Тернопіль, 2009. – 316 с.

12. Діяльність банків у забезпеченні сталого розвитку фінансового ринку України: монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. – 358 с.

13. Звєряков М. І., Звєряков А. М. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М. І. Звєряков, О. М. Звєряков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.

14. Звітність Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674.

15. Іващук О. О. Стійкість банківської системи як індикатор макроекономічної стабілізації / О. О. Іващук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. – 2013. – Вип. 23. – С. 285-289.

16. Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

17. Іщенко О.О. Система індикаторів фінансової стійкості банку: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії / О. Іщенко // електронне наук. фах. вид. «Ефективна економіка». – Дніпропетровськ, 2015. – №5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/7opM &г=4094>.

18. Касаєва Л. Д. Модельный мониторинг экономического состояния банка (на материалах Национального банка Карачаево-Черкесской

республики ЦБРФ) : Автореф. дис... канд. экон. наук / Черкесский государственный университет. – Черкесск, 2002. – 49 с.

19. Касютин А. Е. О понятиях надёжности и устойчивости коммерческого банка / А. Е. Касютин // Фундаментальные исследования. – 2005. – № 4. – С. 76-77.

20. Коваленко В. В., Гаркуша Ю. А. Забезпечення фінансової стійкості банків: теоретичні та практичні аспекти : монографія. – Німеччина : LAP LAMBERT Academic Publishing, –2017. – 113 с.

21. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.

22. Коваленко В.В. Забезпечення конкурентоспроможності банків України в умовах циклічного розвитку економіки України / В.В. Коваленко, Ю.М. Белова // Науковий вісник ХДУ. – 2016. – Вип. 20. – Ч. 2 – С. 149–152.

23. Коваль В. М. Надійність і стійкість комерційних банків : оцінка та регулювання: Автореф. дис... канд. экон. наук/ Київ. нац. экон. ун-т. – К., 2001. – 17 с.

24. Козьменко С. М., Шпиг Ф. І., Волошко І. В. Стратегічний менеджмент банку: навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 734 с.

25. Котенков В. Н. Устойчивое развитие банков России / В. Н. Котенков, Б. В.Сазыкин // Деньги и кредит. – 2006.–№4.– С.14-16.

26. Котковський В. С. Чинники забезпечення фінансової складової безпеки банківської діяльності / В. С. Котковський, В. В. Орлов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 50–54.

27. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія / В. М. Кочетков. – К. : КНЕУ, 2002. – 238 с.

28. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : монографія / В. М. Кочетков. – К. : Вид-во Європ. Університету, 2003. – 300 с.
29. Крейнина М. Н. Финансовая устойчивость предприятия: оценка и принятие решений / М. Н. Крейнина // Финансовый менеджмент. – 2001. – № 2. – С. 32 – 36.
30. Легостаева О. О. Забезпечення фінансової стійкості банків в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О. О. Легостаева, Т. В. Самохіна. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/fkd/2012_2/1/2.pdf.
31. Лукасевич И. Я., Баранников Р. Е. Совершенствование методов оценки надежности банков / И. Я. Лукасевич, Р. Е. Баранников// Бухгалтерия и банки. – 2002. – №9. – С. 30-38.
32. Макеева І. В. Сутнісна характеристика поняття «фінансова стійкість» та її основні параметри / І. В. Макеева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_makeeva.doc.htm.
33. Малахова О. Л. Банківський нагляд: сьогодення та світовий досвід // Реформа фінансово-кредитної системи перехідної економіки України. – Луцьк, 1998. – С.286-288.
34. Масленченков Ю. С. Управление устойчивостью коммерческого банка. – Бизнес и банк. – 1999.– №49. – С. 12-16.
35. Методологія Національного рейтингу «Репутаційні АКТИВісти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reparativ.com.ua/ru/results>.
36. Методика розрахунку «Народного рейтингу» банків України на основі відгуків відвідувачів порталу «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/banks/top/>.
37. Методика компанії GfK. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.gfk.com/uk-ua/rishennja/>.

38. Методика компанії Forbes. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/business/1421401-rejting-zhittezdatnosti-ukrayinskih-bankiv-2016>.
39. Методика всеукраїнського конкурсу «Банк року – 2018» Університету банківської справи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/business/1421401-rejting-zhittezdatnosti-ukrayinskih-bankiv-2016>.
40. Михайлюк Р. В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків. – Світ фінансів. – 2017. – Вип. 3–4 (4–5). – С. 21–32.
41. Мрочко М., Тихан Ю. Причини втрати та шляхи відновлення довіри до банківської системи України / М. Мрочко, Ю. Тихан // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 379-386.
42. Никитина Т. В. Банковский менеджмент: учебное пособие. – СПб: Питер, 2012. – 160 с.
43. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2003. – 347 с.
44. Примостка Л.О. Банківські ризики: теорія та практика управління : монографія / Л.О. Примостка, О.В. Лисенюк, О.О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». - К.: КНЕУ, 2008. – 456 с.
45. Результат опитування «Українською інвестиційною газетою» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.investgazeta.net>
46. Рейтинг банків. Фінансові показники. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.com.ua/banks/rating/>.
47. Рейтинг найнадійніших банків, складених Фориншурером за 2019 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://forinsurer.com/rating-banks>.

48. Рейтинг банків, складених незалежним журналістським бізнес-порталом Mind за 2019 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mind.ua/publications/20194442-rejting-ukrayinskih-bankiv-2019>.

49. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури // С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К.: УБС, ЦНДНБУ, 2009. – 384 с.

50. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми : ВТД Університетська книга, 2003. – 734 с.

51. Стратегія розвитку АТ КБ «Приватбанк» до 2022 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://static.privatbank.ua/files/20180117.pdf>.

52. Трошин В. А. Проблематика оценки финансовой устойчивости коммерческого банка / В. А. Трошин // Молодой ученый. – 2014. – № 10. – С. 263 – 266.

53. Управління діяльністю комерційного банку (банківський менеджмент) / Під ред. доктора економічних наук, професор О. І. Лаврушина. – М : Юристь, 2003. – 688 с.

54. Хуторна М. Е. Теоретико-методологічні підходи до тлумачення фінансової стабільності макро- та мікрорівневих економічних систем. – Наук. вісн. Ужгород. ун-ту ; редкол.: В. П. Мікловда (гол. ред.), В. І. Ярема , Н. Н. ПойдаНосик та ін. – Ужгород : Говерла, 2017. – Вип. 1(49). – Т. 1. – С. 295–303.

55. Фетисов Г. К вопросы об устойчивости банковской системы / Г. Г.Фетисов // Финансы. – 2003. – №2. – С. 11-13.

56. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2014-2018 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>.

57. Шиллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення : посібник / Шиллер Р.І. – К.: Наукова думка, 2000. – 158 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка сутності поняття «фінансова стійкість банку» різними вченими*

Вчені	Трактування сутності «фінансова стійкість банку»
Ю. С. Масленчикова, Т. В. Нікітіна [32, 40]	У своїх дослідженнях розглядають фінансову стійкість банківської установи як економічну категорію, яка відображає наявний стан банку при змінних умовах, які склалися в ринковому середовищі, що в кінцевому підсумку забезпечує ціле спрямованість його руху як на даний момент, так і в майбутньому.
І. Я. Лукасевич, Р. С. Баранніков [29]	Розглядають фінансову стійкість банку як його стійкість негативному впливу різних економічних, соціально-політичних та внутрішніх факторів, що проявляється в забезпеченні надійності вкладень як фізичних, так і юридичних осіб, захисті інтересів акціонерів та можливості вчасно й в повному обсязі виконувати свої зобов'язання.
Г. Г. Фетісов [52]	Оцінює фінансову стійкість банку як здатність його вчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, клієнтами, кредиторами, а також забезпечення фінансовими ресурсами можливість здійснення кредитування як на короткостроковій основі, так й довгострокові під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.
А. М. Тавасієв [5]	На думку вченого фінансова стійкість банку відображає ступінь досягнення банківською установою стану рівновагу шляхом саморегулювання власної роботи та адаптації до мінливих умов функціонування внутрішнього та зовнішнього характеру. При цьому фінансова стійкість банку відображає стан банківської установи при різних умовах економічного і соціального середовища.
В. М. Коваль [24]	Відзначає те, що фінансова стійкість банку характеризує його здатність здійснювати його прями функції не залежно від впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, які є перешкодою для їх здійснення.
Л. Д. Касаєва [18]	Оцінює фінансову стійкість банківської установи як якість кредитної організації, а також міру відповідності результатів поточної діяльності банку його визначеної стратегічної мети. Крім цього розглядає фінансову стійкість банку з позицій стабільності роботи кредитної організації в короткостроковій та довгостроковій перспективі.
В. Н. Котенков та Б. В. Сазикін [25]	Аналізують сутність фінансової стійкості банку як формування якісного стану рівноваги в постійному русі, при якому здійснюється реалізація стратегічної мети та досягнення сталості, надійності та довіри в аспектах неохильності до ліквідації банківської установи.

Продовження додатку А

І. М. Васькович [7]	Оцінює категорію «фінансова стійкість банку» як можливість банківської установи ефективно використовувати свої трудові, фінансові та інформаційні ресурси з мінімальним ступенем ризику під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників
О. Л. Малахової [31]	Розглядає сутність фінансової стійкості банку в широкому розумінні, а саме сукупності фінансових відносин банку, що дозволяє забезпечити його безперервну роботу та подальший розвиток. При цьому вузьке значення фінансової стійкості банківської установи передбачає розгляд всіх фінансових ресурсів, які дозволяють досягти рівноваги, забезпечити платоспроможність та ліквідність.

*Примітка: складено автором на основі джерела [5, 7, 18, 24, 25, 29, 31, 32, 40, 52]

**Погляди вчених на класифікацію факторів, які впливають на
фінансову стійкість банку***

Вчені	Погляди на вплив та класифікацію факторів
І. Васькович	Як зазначає автор на сучасному етапі розвитку банківського бізнесу до сих пір не вироблені єдині критерії, відповідно до яких зазначені чинники можна віднести до тієї чи іншої групи, також немає показників, які б оцінювали їх значимість.
О. Касютін	Під зовнішніми чинниками автор розуміє нормативно-правову базу, політичні настрої та тенденції, економічні коливання, технологію та автоматизацію, зовнішню інфраструктуру та ринкову стратегію. Вчений також серед зовнішніх чинників виділив соціальні та форс-мажорні фактори, які мають право бути у будь-якому із вище перерахованому. Відносно внутрішніх факторів він виокремлює технологічні, економічні та організаційні. До того ж автор стверджує, що важливе місце серед них належить саме організаційному фактору, який включає планування як тактичне, так й стратегічне, аналіз та регулювання діяльності банку
В. Коваленко	Зосереджує увагу на чинниках, які впливають на фінансову стійкість, а саме ступінь залежності банківської системи від фінансового стану позичальників, ризикованість процесу кредитування, явищ, які складаються на фондовому ринку та динамікою цін на деяких сегментах фінансового ринку, залежність банківської системи від політики та інші. Крім цього автор додає такі фактори як зниження довіри до банків зі сторони вкладників та погіршення якості банківських активів.

*Примітка: складено автором на основі джерела [7, 19, 22]

Класифікація факторів впливу на фінансову стійкість банку*

Назва факторів	Групи факторів, які відносяться за М. Бобриком
Ендогенні	Автор до ендогенних факторів відносить якість фінансового та організаційного менеджменту, а також якість системи маркетингу, яка є в банку. Тому до внутрішніх чинників автор відносить вибір стратегічного напрямку розвитку, ступінь поліпшення якісних та кількісних показників роботи банку, використання сучасних банківських інновацій та технологій, якість менеджменту та ефективність внутрішнього контролю.
Екзогенні	До цих чинників автор відносить попит та пропозицію, макроекономічні чинники, ступінь розвитку грошового ринку, розвиток конкурентного середовища, стан грошового обігу в країні, стан економіки банків, які співпрацюють з досліджуваним банком та стан всієї банківської системи, нормативно-законодавче забезпечення, стан банківської інфраструктури, а також ступінь довіри до банківської установи.
за О. Івашуком	
Зовнішні	До зовнішніх факторів автор відносить такі чинники як фінансово-економічні, а саме податковий тиск на банк, інфляційні процеси, грошово-кредитну політику, стан економіки країни та грошового ринку, стан світової економіки та економіки держави; а також соціально-правові, а саме законодавче забезпечення, соціальну та політичну стабільність, систему нагляду та регулювання за банківською діяльністю.
Світові	Цікавим фактором поряд із зовнішніми є впливу світових процесів в економіці на банківську діяльність, а саме фінансової кризи та її наслідків.
Внутрішні	До внутрішніх чинників автор відносить показники фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та відповідність вимог відносно якості капіталу.
за Л. Ганцевой	
Загальнодержавні	До них відносять економічні, політичні, соціальні та стан фінансового ринку.
Фактори, які мають вплив на стійкість всієї банківської системи	До цих факторів належать особливості роботи Центрального банку, кількість діючих банків з визначенням чисельності зайнятих у них працівників, появи нових функцій, зміни в технологіях банківських операцій та моніторингом фінансового ринку.
Внутрішні	До цієї групи відносять фактори, пов'язані із загальною стратегією розвитку банківської установи, рівень прибутку, значення показників ліквідності, достатня кількість кваліфікованих кадрів, якість активів та управління в банку.

*Примітка: складено автором на основі джерела [6, 8, 15]

Погляди вчених на оцінку фінансової стійкості банків та оціночні показники*

Вчені	Коротка характеристика
погляди вчених на оціночні показники фінансової стійкості	
Мрочко М., Тихан Ю. [39]	Під оціночними показниками розуміють такі показники як ліквідність, капітальна стійкість, прибутковість, а також ризик банку, що в комплексі дають можливість оцінити фінансову стійкість та надійність банку.
Шиллер Р. І. [54]	Вбачає під оціночними показниками комплексний розрахунок рівня прибутковості, обсягу та структури власних ресурсів, норми прибутку на власний капітал, мультиплікативну ефективність власного капіталу, показників ліквідності, а також обсяг створеної доданої вартості тощо.
Масленченков Ю. С. [32]	Розглядає під нормативним узагальнюючим показником показник, який синтезує всі характеристики економічних складових фінансової стійкості в залежності від відповідності роботи банку.
Кочетков В. М. [27]	Під оціночними показниками досліджує і співвідношення різних видів джерел фінансування та їх відповідності складу активів.
погляди вчених на оцінку фінансової стійкості банку	
Парасій-Вергуненко І. М. [41]	Під оцінкою фінансової стійкості банку вбачає її розрахунок на основі показників, які характеризують достатність та структуру капіталу, якість активів банк, структуру залучених фінансових ресурсів, а також динаміку складових пасивів та активів.
Крейніна М. Н. [28]	Розглядає оцінку фінансової стійкості банку як одну із характеристик відповідності структури активів до структури джерел фінансування, яка розраховується на базі відношення різних видів джерел фінансування та його відповідності складу активів.
Трошин В. А. [49]	У дослідженнях під оцінкою фінансової стійкості банку автор розглядає переважно показників, що оцінюють рівень капіталізації банку.
Міжнародний валютний фонд [27]	Під оцінкою фінансової стійкості банку обґрунтовують необхідність збалансованості фінансових потоків, достатність фінансових ресурсів для підтримки своєї ліквідності та платоспроможності, а також рентабельною роботи.

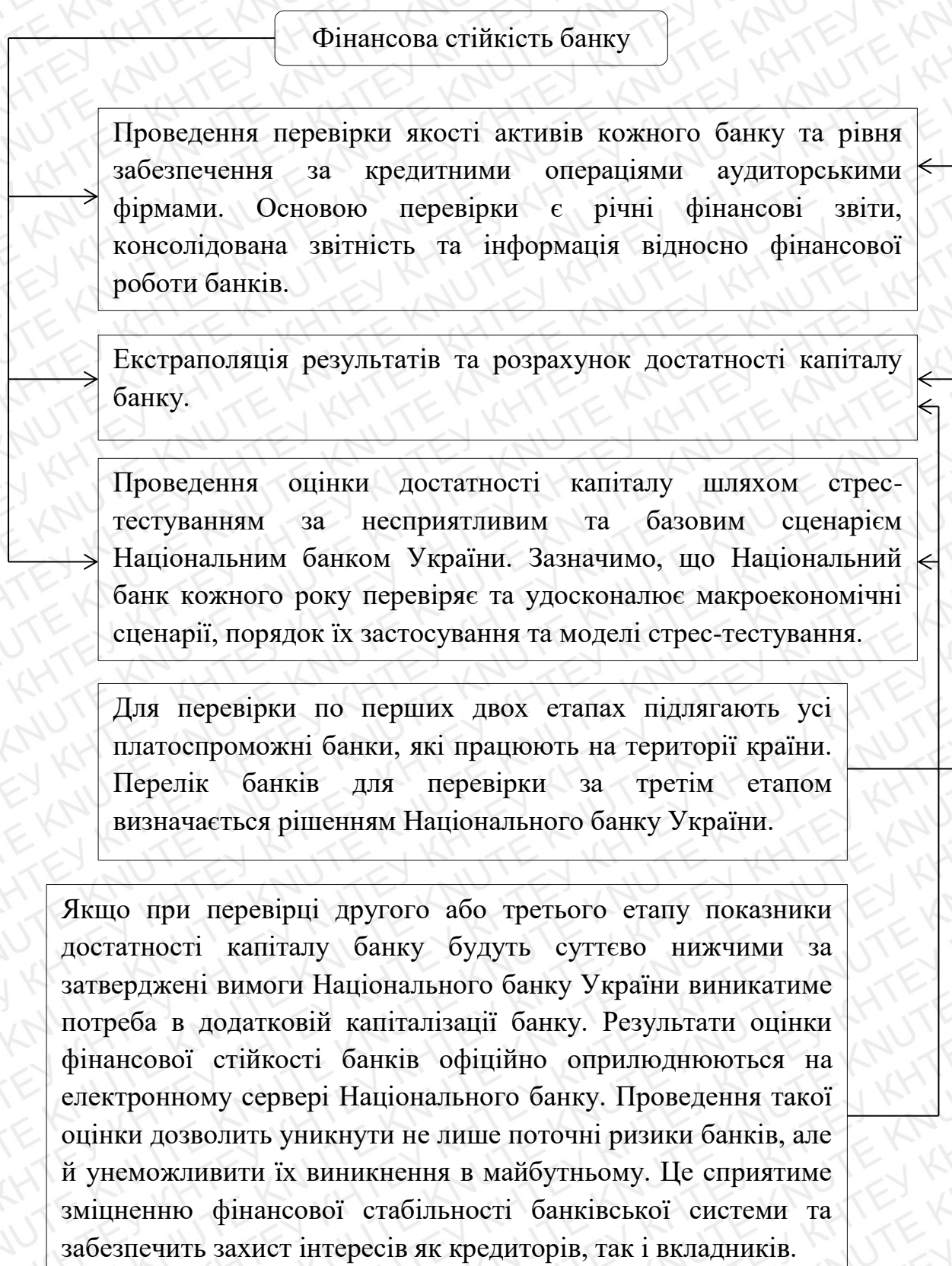
*Примітка: складено автором на основі джерел [27, 28, 32, 39, 41, 49, 54].

**Система основних індикаторів фінансової стійкості банків за
рекомендаціями Національного банку України***

Основні індикатори фінансової стійкості	Рекомендовані показники
Показники достатності капіталу	Показник, який показує відношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів.
	Показник, який показує відношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів.
	Показник, який показує відношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу.
Показники, які оцінюють якість активів	Показник, який розраховується шляхом співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів.
	Показник, який розраховується шляхом співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів (резиденти).
Показники, які оцінюють рівень доходу та рентабельності	Норма прибутку на активи.
	Норма прибутку на капітал.
	Показник, який розраховується шляхом співвідношення процентної маржі до валового доходу.
	Показник, який розраховується шляхом співвідношення непроцентних витрат до валового доходу.
Показники ліквідності	Показник співвідношення ліквідних активів до сукупних активів (коефіцієнт ліквідності активів)
	Показник співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань.
Показник, який показує рівень чутливості до ринкового ризику	Показник співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу.

*Примітка: складено автором на основі показників затверджених Національним банком України [2].

Етапи оцінки регулятором фінансової стійкості банків*

*Примітка: складено автором на основі джерела [7]

Оцінка фінансової стійкості банку як індикатора його конкурентоспроможності коефіцієнтним методом

Показники	Розрахунок	Нормативне значення
Коефіцієнт надійності	Відношення власного капіталу до залучених коштів.	не менше 5%
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	Показник, який показує ступінь покриття активів капіталом.	12-15%
Коефіцієнт фінансового важеля	Відношення зобов'язань банку до загальної суми капіталу.	1-20%
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	Показник, який показує достатність сформованого власного капіталу в активізації та покритті різних ризиків.	не менше 10%
Коефіцієнт захищеності капіталу	Відношення капіталізованих активів до власного капіталу.	-

*Примітка: складено автором на основі показників рекомендованих Національним банком України.

Додаток II

Оцінка достатності та якості капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12)*

№	Показники	Формула	Нормативне значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
вихідні дані для оцінки								
1.	Капітал	-	млн. грн.	25733	29045	(713)	23708	31575
2.	Активи	-	млн. грн.	229036	274934	205359	253740	278120
3.	Резерви за активними операціями	-	млн. грн.	21805	28794	184341	199617	243196
4.	Основний капітал	-	млн. грн.	19121	21280	162309	206083	206083
5.	Додатковий капітал	-	млн. грн.	2065	2876	11304	12526	9620
розрахункові дані								
6.	Адекватність капіталу (Н2)	$H2 = \frac{\text{Регулятивний капітал}}{\text{Активи}^{**}}$	>10%	11,0	10,70	2,10	17,36	18,64
7.	Загальна достатність капіталу (ДК)	$DK = \frac{\text{Капітал}}{\text{Активи} - \text{Резерви за активними операціями}} * 100$	25%-80%	12,0	12,0	-	44,0	90,0
8.	Якість капіталу (К якісн.)	$K \text{ якісн.} = \frac{\text{Капітал додатковий}}{\text{Капітал основний}} * 100$	>7%	11,0	14,00	7,00	6,00	5,00

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [56].

**Активи – сумарні активи і певні позабалансові інструменти, зменшені на суму створених відповідних резервів за активними операціями та на суму забезпечення кредиту (вкладень у боргові цінні папери) безумовним зобов'язанням або грошовим покриттям у вигляді застави майнових прав і зважених за ступенем кредитного ризику.

Додаток К

Оцінка якості активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12)*

№	Показники	Формула	Нормативне значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
вихідні дані								
	Загальна сума кредитів	-	млн. грн.	182973	223540	212463	236667	290128
	Безнадійні кредити	-	млн. грн.	8962	20526	18293	161287	224700
	Прострочені кредити	-	млн. грн.	13612	31916	30887	182282	232000
	Статутний капітал банку	-	млн. грн.	18101	21257	50695	206060	206060
розрахункові дані								
1.	Якість кредитів (Як. кред.)	Як. кред. = Кред. безнад. / Заг. кредити * 100	<5%	4,90	9,18	8,61	68,15	77,45
5.	Якість активів (А як.)	А як. = (А – Ра**) / К * 100	-	805,3 1	847,4 4	-	228,29	110,61
6.	Коефіцієнт прострочені кредитів	К простр. кред. = Кред. простр. / Заг. кред. * 100	<10%	7,44	14,28	14,54	77,02	79,96
7.	Рівень страхування активів резервами	К страх. = Ра / А * 100	-	9,52	10,47	89,76	78,67	87,44

*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [14, 56].

** Робочі активи – грошові кошти та рахунки у Національному банку України, кошти в інших банках, кредити, надані клієнтам, інші активи.

Вихідні дані для оцінки дохідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12), млн. грн.*

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Фінансовий результат	247	1458	(177878)	(614)	10974
Чисті доходи разових операцій	4650	6998	10692	13211	19590
Чисті процентні доходи	25624	31154	33457	24485	30754
Чисті процентні витрати	(18366)	(28857)	(29474)	(18373)	(13996)
Чисті доходи	149	472	(177220)	406	12846
Процентні активи	163740	198165	109856	165011	230260
Процентні зобов'язання	173689	223465	201842	224759	241010
Адміністративні та управлінські витрати	(9948)	(9065)	(10774)	(12240)	(14041)
Якість кредитів, %	4,90	9,18	8,61	68,15	77,45
Якість активів, %	805,31	847,44	-	228,29	110,61

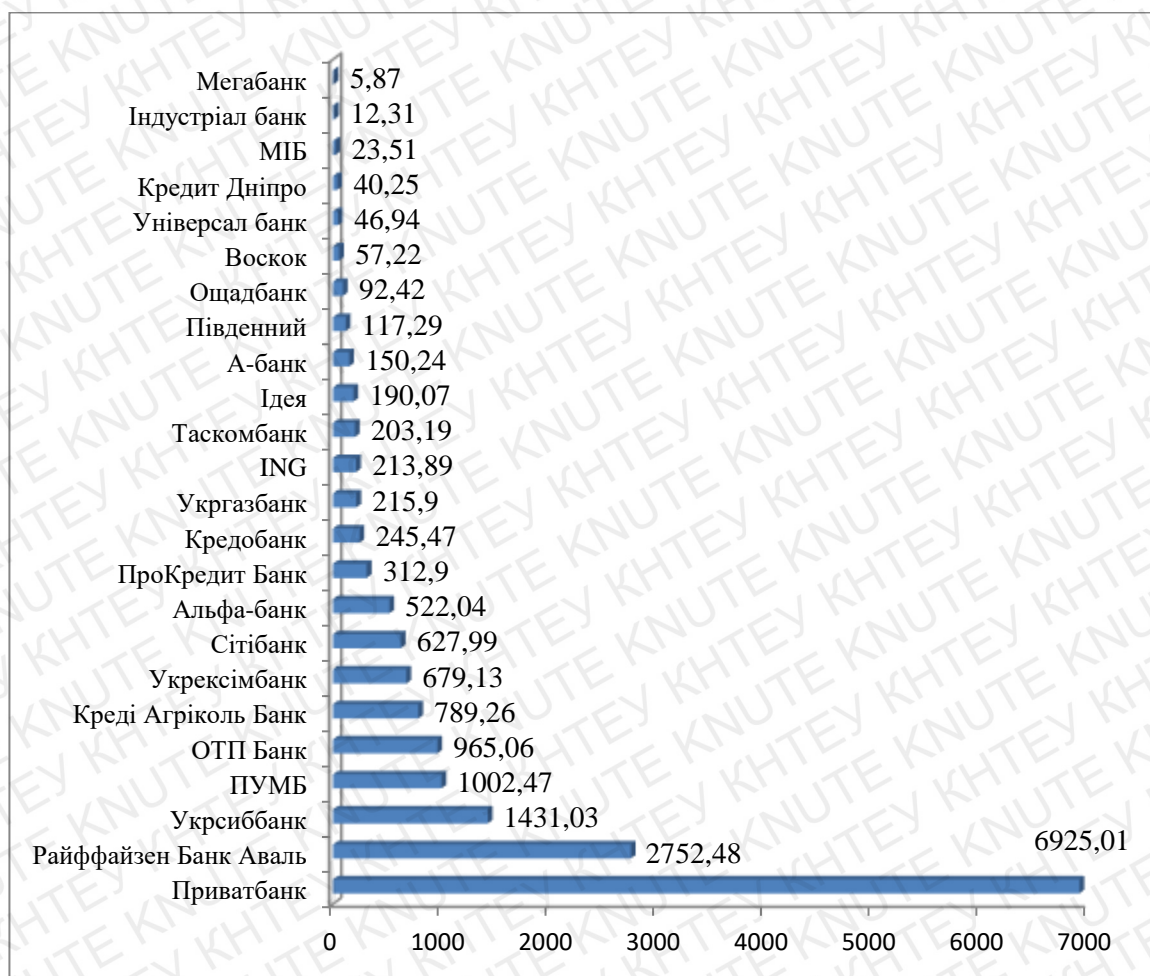
*Примітка: сформовано автором на основі фінансової звітності банку [53].

Рейтинг 20 найбільших банків України за загальними активами в 2018 році (станом на 31.12)*

№	Назва банку	Обсяг загальних активів, млн. грн.	% від суми загальних активів усієї банківської системи
1	Приватбанк	259061,47	19,39
2	Ощадбанк	234241,05	17,53
3	Укрексімбанк	171011,25	12,80
4	Райффайзен Банк Аваль	721080,06	5,40
5	Укргазбанк	69274,26	5,18
6	Альфа-банк	49530,31	3,71
7	Укрсиббанк	46576,67	3,49
8	ПУМБ	46532,33	3,48
9	Сбербанк	42363,13	3,17
10	Креді Агріколь Банк	30946,06	2,32
11	ОТП Банк	29882,40	2,24
12	Укрсоцбанк	29248,96	2,19
13	Банк Південний	25473,24	1,91
14	Промінвестбанк	20091,85	1,50
15	Сітібанк	19001,05	1,42
16	ПроКредит Банк	16880,95	1,26
17	Кредобанк	14307,67	1,07
18	ТасКомБанк	13842,58	1,04
19	ВТБ	11498,90	0,86
20	ING	99712,17	0,75
Загальна сума активів в усіх банках України		1336357,75	100,00

*Примітка: сформовано автором на основі рейтингу банків представленому Міністерством фінансів України [44].

**Динаміка рівня прибутку найбільших банків України у 2018 році
(станом на 31.12)***

*Примітка: сформовано автором на основі даних Національного банку України [14].

Рейтинг банків за конкурентними перевагами за 2018 рік (станом на 31.12)*

Назва банку	Рейтинг банку	Чисті активи, млн. грн.	Миттєва ліквідність, %	Проблемні кредити, %
Райффайзен Банк Аваль	4,5	70147,5	19,7	9,7
Креді Агріколь Банк	4,0	32790,3	12,9	9,8
Укрсиббанк	4,0	52681,3	16,7	13,0
ІНГ Банк Україна	4,0	10950,5	4,4	10,9
Сітібанк	4,0	42638,9	12,5	0,3
Приватбанк	4,0	282037,4	11,5	83,4
ОТП Банк	4,0	32862,2	14,2	27,3
ПроКредит Банк	4,0	20996,7	5,3	3,7
Кредобанк	4,0	16793,0	9,6	9,9
Ідея банк	4,0	4204,7	7,3	28,4
Правекс Банк	4,0	4500,6	42,4	10,5
А-Банк	3,5	4988,0	8,1	21,7
Пумб	3,5	49917,2	7,9	28,7
Укргазбанк	3,5	82363,8	7,3	17,0
Ошадбанк	3,0	218248,6	7,8	67,3
Альфа-банк	3,0	60200,2	5,6	19,4
Укрсоцбанк	3,0	16105,0	12,3	90,0
УкрЕксімБанк	3,0	161731,6	4,7	59,3
Сбербанк	3,0	30614,6	9,8	80,3
Універсал Банк	3,0	8379,5	8,0	37,3
ТасКомБанк	3,0	17722,6	9,0	12,6
Індустріалбанк	3,0	5053,1	13,8	20,1
Банк Восток	3,0	9398,1	17,5	3,8
Міжнародний Інвестиційний Банк	3,0	9360,8	4,8	37,8
МТБ Банк	2,5	5000,2	11,6	15,0
Банк Південний	2,5	24937,8	10,7	10,4
Банк Інвестицій та Заощаджень	2,5	4205,4	10,2	26,1
Мегабанк	2,0	9860,3	10,6	15,3
Банк Кредит Дніпро	2,0	10052,4	3,3	66,5
Промінвестбанк	2,0	13807,8	8,4	85,1

*Примітка: складено автором на основі показників фінансової звітності, опублікованих на офіційних сайтах АУБ, НБУ і на корпоративних сайтах банків, що беруть участь у рейтингу.

**Рейтинг банків за методологією Національного рейтингу «Репутаційні
АКТИВІСТИ» за 2019 рік**

№	Назва банку	Репутаційна стабільність	Іміджевий капітал КСО	Медіа-активність	Інноваційний підхід	Антикризова стійкість	Всього
1	Альфа-Банк України	37,11	38,33	37,89	37,56	36,67	187,56
2	УкрСиббанк	30,50	37,00	39,50	35,25	35,25	177,50
3	ПриватБанк	33,11	31,33	32,11	34,22	34,22	165,00
4	Райффайзен Банк Аваль	35,56	33,33	33,33	30,33	30,33	162,89
5	Форвард Банк	33,67	33,00	30,00	33,00	31,33	161,00
6	Credit Agricole	29,00	32,60	29,40	31,00	28,20	150,20
7	Кредобанк	34,33	28,80	27,67	28,80	29,80	149,40
8	ПУМБ	31,00	28,13	28,00	26,25	26,38	139,75
9	Universal Bank	24,33	28,33	26,67	28,67	29,33	137,33
10	Idea Bank	27,67	27,33	27,00	26,67	26,67	135,33

*Примітка: складено автором на основі джерела [33].

**Рейтинг банків за методикою розрахунку «Народного рейтингу» на
основі відгуків відвідувачів за 2019 рік**

№	Назва банку	Рейтинг	Середня оцінка	Вирішено проблем	Зараховано відгуків
1	Монобанк	30,4	3,27	37 із 106	395
2	Ощадбанк	19,2	1,92	163 із 375	2151
3	Таскомбанк	19,0	2,19	13 із 41	166
4	Альфа-Банк України	18,0	2,09	156 із 287	1600
5	Кредит Дніпро Банк	17,9	3,1	9 із 27	220
6	Південний	17,7	2,68	3 із 13	121
7	Кредобанк	17,5	2,07	11 із 27	162
8	Universal Bank	17,1	2,16	13 із 16	123
9	А-Банк	17,0	1,97	-	174
10	Промінвестбанк	16,8	2,90	-	107
11	Укргазбанк	16,5	2,19	-	232
12	ПУМБ	16,5	2,23	27 із 73	850
13	Credit Agricole	16,5	1,86	1 із 6	148
14	Райффайзен Банк Аваль	16,4	1,89	18 із 90	611
15	Укрексімбанк	16,4	2,51	-	124
16	Idea Bank	15,9	2,09	6 із 27	379
17	Сбербанк	15,3	2,27	-	217
18	ОТП Банк	15,2	1,97	-	549
19	Укрсиббанк	14,9	1,9	-	556
20	Укрсоцбанк	14,1	1,74	9 із 21	399
21	ПриватБанк	13,8	1,97	219 із 613	5307
22	Форвард Банк	13,4	1,81	17 із 50	805

*Примітка: складено автором на основі джерела [34].

Додаток Т

**Рейтинг життєздатності найбільших банків України, складених за
методикою компанії Forbes за 2016 рік**

№	Назва банку	Достатність капіталу	Якість кредитного портфеля	Підтримка й ризики власників	Рентабельність діяльності банку	Ліквідність	Безперервність виплат	Системне значення банку	Сумарний бал	Рейтинг
1	Креді Агріколь Банк	2	3	4	4	5	4	2	3,75	A**
2	Райффайзен банк Аваль	3	1	4	4	4	4	3	3,65	A**
3	ПроКредит Банк	2	4	4	4	4	4	2	3,60	A**
4	ІНГ Банк Україна	4	1	4	4	3,5	4	2	3,55	A**
5	Укрсоцбанк	4	1	3	4	3,5	4	3	3,45	A**
6	Сітібанк Україна	1	4	4	4	3,5	4	2	3,40	A**
7	Кредобанк	2	4	4	4	3	4	2	3,40	A**
8	Укрсиббанк	2	3	4	2	3	4	3	3,15	A**
9	Правекс-банк	4	1	4	2	3,5	4	1	3,15	A**
10	Альфа-Банк	2	2	3	2	4	4	3	3,10	A**
11	Ощадбанк	1	1	4	1	3,5	4	4	3,00	B**
12	Банк Південний	2	4	1	3	4	4	2	2,85	B**
13	Приватбанк	2	3	1	3	3	4	4	2,80	B**
14	Банк «Восток»	1	4	1	4	4	4	1	2,80	B**
15	А-Банк	2	4	1	4	3,5	4	1	2,80	B**
16	Укргазбанк	2	2	2	4	3	3	3	2,80	B**
17	МІБ	1	3	1	4	4	4	1	2,75	B**
18	Універсал Банк	3	1	3	1	3,5	4	1	2,70	B**
19	Укрексімбанк	1	1	4	1	2	4	4	2,70	B**
20	ОТП Банк	2	2	3	1	3	4	2	2,65	B**
21	Мегабанк	2	4	2	3	2	4	2	2,65	B**
22	Банк Кредит Дніпро	1	1	1	4	4	4	1	2,65	B**
23	ПУМБ	2	2	1	2	3	4	3	2,50	B**
24	Таскомбанк	1	4	1	2	3	4	1	2,30	C**
25	Банк інвестицій та заощаджень	2	4	1	3	1,5	4	1	2,25	C**
26	ВТБ Банк	4	1	1	1	1,5	4	2	2,10	C**
27	Діамантбанк	1	3	1	1	3	4	1	2,10	C**
28	Сбербанк Росії	1	1	1	1	1,5	4	3	1,90	C**
29	Промінвестбанк	4	1	1	1	1,5	2	3	1,80	C**
30	Platinum Bank	1	3	1	1	1	2	1	1,30	D**

*Примітка: складено автором на основі джерела [36].

**Рівень життєздатності: А – високий, В – середній, С – задовільний, D – низький.

Рейтинг найнадійніших банків за можливістю банків без затримки повернути депозити, а також за рівнем підтримки акціонерів та держави, складених Фориншурером за 2019 рік

№	Назва банку	Власники
1	Райффайзен банк Аваль	Raiffeisen Bank, Австрія
2	Креді Агріколь Банк	Credit Agricole, Франція
3	Укрсиббанк	BNP Paribas Group, Франція
4	Ощадбанк	державний
5	Укресимбанк	державний
6	Кредобанк	PKO Bank Polska, Польща
7	ПроКредит Банк	ProCredit Bank, Німеччина
8	ОТП Банк	OTP Bank, Венгрія
9	Укргазбанк	державний
10	Укрсоцбанк	ABN Holdings, Люксембург
11	Альфа-Банк	ABN Holdings, Люксембург
12	Правекс-банк	Intesa Sanpaolo, Італія
13	ПУМБ	СКМ Фінанс, Україна
14	Сітібанк Україна	Citigroup, США
15	ІНГ Банк Україна	ING Groep, Нідерланди

*Примітка: складено автором на основі джерела [45].

**Рейтинг українських банків, складених незалежним журналістським
бізнес-порталом Mind за 2018 рік (станом на 31.12)***

№	Назва банку	Рейтинг	Чисті активи, млн. грн.	Миттєва ліквідність, %	Проблемні кредити, %
1	Райффайзен банк Аваль	4,5	79147,5	19,7	9,7
2	Креді Агріколь Банк	4,0	32790,3	12,9	19,8
3	Укрсиббанк	4,0	52681,3	16,7	13,0
4	ІНГ Банк Україна	4,0	10950,5	4,4	10,9
5	Сітібанк Україна	4,0	24638,9	12,5	0,3
6	ПриватБанк	4,0	282037,4	11,5	83,4
7	ОТП Банк	4,0	32862,2	14,2	27,3
8	ПроКредит Банк	4,0	20996,7	5,3	3,7
9	Кредобанк	4,0	16793,0	9,6	9,9
10	Idea Bank	4,0	4204,7	7,3	28,4
11	Правекс-банк	4,0	4500,6	42,4	10,5
12	ПУМБ	3,5	49917,2	7,9	28,7
13	А-Банк	3,5	4988,0	8,1	21,7
14	Укргазбанк	3,5	82363,8	7,3	17,0
15	Ощадбанк	3,0	218248,6	7,8	67,3
16	Альфа-Банк	3,0	60200,2	5,6	19,4
17	Укрсоцбанк	3,0	16105,0	12,3	90,0
18	Укрексимбанк	3,0	161731,6	4,7	59,3
19	Сбербанк Росії	3,0	30614,6	9,8	80,3
20	Універсал Банк	3,0	8379,5	8,0	37,3
21	Таскомбанк	3,0	17722,6	9,0	12,6
22	Індустріалбанк	3,0	5053,1	13,8	20,1
23	Банк Восток	3,0	9398,1	17,5	3,8
24	Міжнародний інвестиційни банк	3,0			
25	МТБ Банк	2,5	9360,8	4,8	37,8
26	Банк Південний	2,5	5000,2	11,6	15,0
27	Банк Інвестицій та Заощаджень	2,5	24937,8	10,7	10,4
28	Мегабанк	2,0	4205,4	10,2	26,1
29	Банк Кредит Дніпро	2,0	9860,3	10,6	15,3
30	Промінвестбанк	2,0	10052,4	3,3	66,5

*Примітка: складено автором на основі джерела [48].

Додаток III

**Вихідна інформація для оцінки фінансової стійкості
АТ КБ «ПриватБанк» за 2014-2018 роки (станом на 31.12)***

№	Показники	Рекомендоване значення	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Оцінка достатності та якості капіталу							
1.	Адекватність капіталу (Н2)	>10%	11,0	10,70	2,10	17,36	18,64
2.	Загальна достатність капіталу (ДК)	25%-80%	12,0	12,0	-	44,0	90,0
3.	Якість капіталу (К якiсн.)	>7%	11,0	14,00	7,00	6,00	5,00
Оцінка якості активів та зобов'язань							
4.	Якість кредитів (Як. кред.)	<5%	4,90	9,18	8,61	68,15	77,45
5.	Коефіцієнт простроченості кредитів	<10%	7,44	14,28	14,54	77,02	79,96
6.	Поточна заборгованість у кредитному портфелі (Пот. заб.)	7-10 %	12,93	8,15	2,64	2,06	1,99
7.	Частка у зобов'язаннях МБК	> 20%	10,64	12,83	10,01	5,49	4,06
Оцінка доходності							
8.	Рентабельність активів (ROA)	>1%	0,11	0,53	***	***	3,95
9.	Рентабельність капіталу (ROE)	>15%	0,96	5,02	***	***	34,76
10.	Чиста процентна маржа	>4,5%	11,19	11,33	16,29	65,03	11,06
11.	Чистий спред	>1,25%	0,11	0,53	***	***	3,95
Оцінка ліквідності та фінансових ризиків							
12.	Миттєва ліквідність	>20%	70,00	56,87	63,52	32,47	43,46
13.	Поточна ліквідність	>40%	84,00	59,88	147,43	155,54	141,98
14.	Короткострокова ліквідність	>60%	99,00	97,09	73,83	99,76	97,74
15.	Коефіцієнт покриття ліквідності (LCR)	>80%	-	-	-	-	263,61
16.	Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 пов'язану особу (Н7)	<25%	10,32	20,23	142,17	5,7	4,86
17.	Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	<800	150,46	174,13	1251,39	0,00	0,00

*Примітка: сформовано автором.

** Показники розрахувати неможливо оскільки банк отримав збиток.

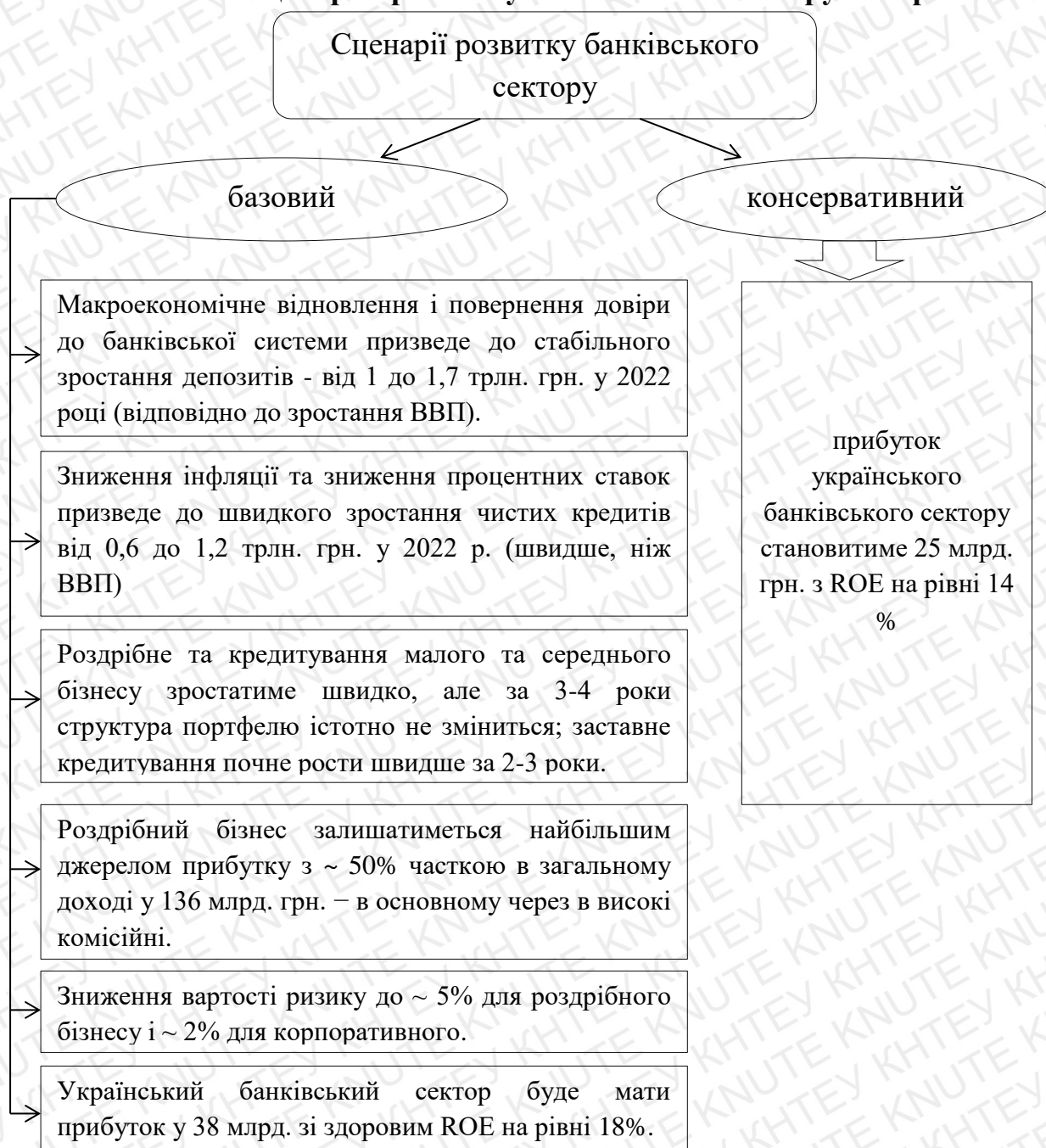
ДОДАТОК Ц

Результативні значення інтегрального показника фінансової стійкості*

Значення показника	Характеристика діяльності банку
1	Банк здійснює успішно свою діяльність, приваблює як для клієнтів, так й для інвесторів, може вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями, кредитоспроможне, не порушує правил фінансування.
від 0,75 до 1	Банк досить успішно здійснює свою діяльність, однак має обмежені ресурси для здійснення кредитування та інвестування, поточну заборгованість може погасити у найближчий час, потребує доопрацювання для підвищення свої конкурентоспроможності.
від 0,5 до 0,75	Банк нормально здійснює своє функціонування, однак додаткових ресурсів для здійснення кредитування немає, показники ліквідності та доходності досить низькі, потрібна система заходів для підвищення фінансової стійкості банку.
від 0,25 до 0,5	Банк не може повноцінно здійснювати свою роботу, всі показники мають значення нижче за нормативне, потребує оперативних заходів для стабілізації роботи банку.
до 0,25	Банк знаходиться на рівні банкрутства, доцільно здійснювати заходи або для закриття банку, або проводити санацію банку.

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [49].

Особливості сценаріїв розвитку банківського сектору в Україні

*Примітка: сформовано автором на основі джерела [51].